



מדינת ישראל
משרד הרווחה והביטחון החברתי

החלטה מס' 04

פרוטוקול מס' 11/2023

פרוטוקול מישיבת וועדת המכרזים המשרדית לרכישות טובין ושירותים

מינהל מוגבליות

שהתקיימה בירושלים ביום ד' 01.02.2023

חברים:

מר נועם שחר, מ"מ יו"ר הוועדה
גב' יעל אדלמן- ס' חשבת המשרד
עו"ד נורית כהן, נציגת היועצת המשפטית
מרכזת הוועדה: גב' רונית אדלר
4000503170

הנושא על סדר היום:

התקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד לפי תקנה 3(29) עם מועצת המכילות הקדם צבאיות (580508364), להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות. פנייה פומבית מס' 505/2023

החלטת הוועדה: הוועדה מפנה את הגורם המקצועי לפעול בהתאם לסעיף 3א + 3(29) לתקנות חוק חובת המכרזים.

היקף ההתקשרות:

היקף ההתקשרות המאושר מיום 15.02.2023 ועד ליום 14.02.2024 יהא בסך של עד 1,439,506 ₪ כולל מע"מ בהתאם לפירוט בנספח המצ"ב כנספח א'.

תקנה תקציבית: 23.07.22.21 – מותנה בקיום תקציב בפועל ובאישור חוק התקציב מידי שנה. לא תתבצע התקשרות עם הספק כל עוד לא נחתם חוזה ו/או כתב הזמנה חתום כדיון.

הערות וגימוקים להחלטה:

מדובר בהתקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד עם מועצת המכילות הקדם צבאיות להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות.

כאמור במכתבו של הגורם המקצועי המצ"ב, תוכניות "שיבולים" לשילוב בני נוער עם מוגבלות במכילות הקדם צבאיות, היא תוכנית שהחלה לפני כחמש שנים, כפילוט בהפעלת גוינט ישראל.

המיזם הינו אחד המיזמים הרבים שהחלו ביוזמת המשרד לבדיקת הצורך ולגיבוש מודל הפעלה תוך ליווי מתקרי של המיזם.

הפילוט הופעל בשיתוף פעולה של המשרד עם גוינט ישראל, קרן רודמן, הביטוח המלאומי, משרד החינוך וגורמים נוספים. לתקופה של חמש שנים עד ליום 31.12.2021.

ביום 26.01.2022 פרוטוקול מס' 07/2022 החלטה מס' 9 אישרה וועדת הפטור המשרדית התקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד לפי תקנה 3(29) עם מועצת המכילות הקדם צבאיות, להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות מיום 01.01.2023 ועד ליום 31.12.2023 בסך של 1,200,000 ₪ לאחר בחינת קיומם של ספקים לפי תקנה 3א. הוועדה הנחתה את הגורם המקצועי לבחון את המשכה של ההתקשרות לאחר סיום תקופת הפטור הראשונה לרבות פרסום מכרז פומבי למתן השירותים.

מדובר בשילוב פרטני של אדם אחד או כמה בודדים בכל מכינה. שמטרתו לשלב אנשים עם מוגבלות בכל שירות שניתן לבני גילם, על פי מסוגלותם ורצונותיהם. כשם שבני נוער בגילם משתלבים במכילות, כך גם הם יכולים, כמו גם בצבא ובתעסוקה וכדומה. כמו כן, מטרת המכינה הינה ליצור מנהיגות וכך גם מטרת התוכנית היא שבוגרי השנה הזו יהיו מנהיגים של ציבור האנשים עם מוגבלות ומכאם הצורך גם לשמור איתם על קשר גם לאחר סיום שנת המכינה.



מדינת ישראל
משרד הרווחה והבטיחות החברתית

עם תחילת הפילוט, נערכה חשיבה משותפת מי הגוף שיכול להפעיל את המיזם. ועדת החקוי של המיזם בריכוז מיינט ישראל ערכה בדיקה יסודית עם מרבית המכניות ועם גופים שמפעילים שירותים לאנשים עם מוגבלות והגיעה למסקנה שהמפעיל היחיד שיכול להפעיל תוכנית זו בהצלחה בכל הארץ עם קשר טוב לכל המכניות, הוא מועצת המכניות.

כיום יש 58 מכניות קדם צבאיות, תורניות, כלליות ומעורבות, הפרוסות . בכל רחבי הארץ . המכניות המיועדות לבוגרי תיכון שבותרים לדחות את שירותם הצבאי בשנה ופועלות בכל מגזרי החברה הישראלית, בעלות פוטנציאל להוביל שינוי חברתי מקיף על ידי לקיחת אחריות, השתלבות מצמתית חכמה, בתפקודי מפתח במשק הישראלי ובמערכות החברתיות השונות.

חניכי המכניות משלבים עשייה היערכית בקבילה עם לימודי עומק בנושאי זהות ועם יחידות התפוצות והכנת מנטלית לחיים של שלחות. עם תום המכינה מתגייסים חרוב המוחלט של חניכי המכניות לשירות מלא ומשמעותי בצה"ל.

לאור המפורט לעיל, מבקש הגורם המקצועי לחדש את ההתקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד עם הקדם צבאיות להפעלת תוכנית "שיבולים" שלב צעירים עם מוגבלות במכניות קדם צבאיות מיום 15.02.2023 ועד ליום 14.02.2024.

לפיכך, הוועדה מפנה את הגורם המקצועי למעול בהתאם לסעיף 3א לתקנות חוק חובת המכרזים כל שלא יתקבלו הסתייגויות ההתקשרות מאושרת ע"י הוועדה. במליה ויתקבלו הסתייגויות יש להעביר לדיון חוזר של הוועדה.

הוועדה שוחחה עם הגורם המקצועי והחנתה אותו לשלב את הפרוייקט במסגרת מכרז שילוב וצעירים בצה"ל (מ.פ. 11095).

לעניין החלטות הממשלה מס' 1116 - יש לפרסם הסכם / הזמנה, חיות ומדובר בהתקשרות למוען השירות ולקבל ספח הסכמה של הספק.

החלטת טענה אישור ועדת הפטור המשרדית.

ר"ח יעל אלדמן / שגנית חשב המשרד
עו"ד נורית כהן
גבי נטלי לאון - יו"ר הוועדה

מאשרת את ההתקשרות בהתאם לחוקיות תקנה 10א(ב) (1)

מריצון אהרוני
מנכ"ל המשרד
גבי לידית ראובני
חשבת המשרד
עו"ד ריטה זינגלר
יועצת המשפטית

בהתאם לחוקיות תקנה 10א(ג) לתח"מ, החלטת הוועדה באמור תכנס לתוקפה בחלוף 3 ימים מיום אישורה ע"י ועדת הפטור המשרדית ופרסומה לפי תקנה 10 כמדרש. מועד תחילת ההתקשרות יהיה מיום חתימת החוזה ע"י מורשת החתמה במשרד.



ירדן גרנירר

מאת: ירדן גרנירר
נשלח: יום חמישי 16 פברואר 2023 12:11
אל: אורה אברג'יל; רוחמה בן שמעון; נחום עידו; דניאל כץ; מיכל בן אלי; רויטל אילתי ויסמן
עותק: נטלי ליאון; רונית אדלר כהן; רקפת בן גיא
נושא: מצ"ב פנייה פומבית מס' 505/2023 - פרסום כוונה להתקשרות בפטור ממכרז עם RE: מועצת המכינות הקדם צבאיות (580508364), בהתאם להוראות תקנה 3(29) לתקנות 1993, להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות - חובת המכרזים התשנ"ג במכינות קדם צבאיות

שלום רב,

לאחר פרסום פנייה פומבית מס' 505/2023 - פרסום כוונה להתקשרות בפטור ממכרז עם מועצת המכינות הקדם צבאיות (580508364), בהתאם להוראות תקנה 3(29) לתקנות חובת המכרזים התשנ"ג - 1993, להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכינות קדם צבאיות.

עד היום 16.02.23, המועד האחרון להגשת הסתייגויות, לא התקבלו כל הסתייגויות לפנייה.

להמשך טיפול בנושא עליכם לפנות לוועדת הפטור המשרדית באמצעות אורה.
אורה - לטיפולך מול וועדת הפטור המשרדית.

בברכה,

ירדן גרנירר

מרכזת נושאים מקצועיים (רכש מכרזים והתקשרויות)
מינהל רכש, תשתיות ותפעול
משרד הרווחה והביטחון החברתי



טל. 02-5085104

www.molsa.gov.il | YardenG@molsa.gov.il

חוסן חברתי לישראל

From: אורה אברג'יל <OraA@molsa.gov.il>

Sent: Thursday, February 2, 2023 8:52 AM

To: נחום עידו; <RuhamaB@molsa.gov.il> רוחמה בן שמעון; ירדן גרנירר <YardenG@molsa.gov.il>

רויטל אילתי ויסמן <MichalBenE@molsa.gov.il>; מיכל בן אלי <DanielK@molsa.gov.il>; דניאל כץ <Nachumi@molsa.gov.il>;
<RevitalEl@molsa.gov.il>

Cc: <RakefetB@molsa.gov.il> רקפת בן גיא; <RonitC@molsa.gov.il> רונית אדלר כהן; <NataliH@molsa.gov.il> נטלי ליאון

Subject: מצ"ב פנייה פומבית מס' 505/2023 - פרסום כוונה להתקשרות בפטור ממכרז עם מועצת המכינות הקדם צבאיות
לתקנות חובת המכרזים התשנ"ג - 1993, להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים 3(29) (580508364), בהתאם להוראות תקנה
עם מוגבלות במכינות קדם צבאיות

מצ"ב פנייה פומבית מס' 505/2023 - פרסום כוונה להתקשרות בפטור ממכרז עם מועצת המכינות הקדם צבאיות
(580508364), בהתאם להוראות תקנה 3(29) לתקנות חובת המכרזים התשנ"ג - 1993, להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב
צעירים עם מוגבלות במכינות קדם צבאיות


יש לעקוב אחר התאריך האחרון להגשת ההשגות, עד ליום ה' לתאריך 16.02.2023 לאחר השעה 12:00,
מול ירדן גרנירר

במידה ולא יתקבלו הסתייגויות, ההחלטה תהא טעונה אישור וועדת הפטור המשרדית

אורה אברג'יל
מרכזת בכירה (ועדת מכרזים והתקשרויות)
אגף א' רכש מכרזים והתקשרויות
משרד הרווחה והביטחון החברתי



טל. 02-5085541
www.molsa.gov.il | OraA@molsa.gov.il

חוסן חברתי לישראל 

פניית פרסום באתר: 4000565170, פרסום כוונה להתקשרות בפטור ממכרז כספק יח

פרטים	נושאי התקשרות	איש קשר	תאריכים	מסמכים לפרסום	ספקים	תקופות והיקף התקשרות
השגות/החלטות/פרסומים		היסטוריית שינויים		מסן:		
שעה		תאריך		סוג תאריך		
				מועד ראשון להגשה		
12:00		16.02.2023		מועד אחרון להגשה		
				מועד פרסום בעיתונות		
				תאריך החלטה בועדה		
				מועד כנס ספקים		
08:48		02.02.2023		מועד עדכון פרסום		
08:48		02.02.2023		מועד פרסום ראשוני		
				תאריך סגירה		
				תאריך פרסום ממנו"ף		
				תאריך סגירה ממנו"ף		

505/2022

37 אב 2022

פניית פרסום באתר: 400565170, פרסום כוונה להתקשרות בפטור ממכרז כספק יח

פרטים	נושאי התקשרות	איש קשר	תאריכים	מסמכים לפרסום	ספקים	תקופות והיקף התקשרות
השגות/החלטות/פרסומים		היסטוריית שינויים				
נתונים כלליים						
1,439,506.00	אומדן סכום התקש...		פורסם	... 0565170	... 0565170	זיהוי: ...
						מספר תיק... 0565170
						שם חברה: משרד הרווחה
						יחידה מפר... משרד הרווחה
						סיווג התק... פטור ממכרז
						סוג פרסום: פרסום כוונה להתקשרות
						תאור ההת... פרסום כוונה להתקשרות בפטור ממכרז כס...
						מספר הלי... 505/2023 הליך בינל...
						אופן הגש... טטוס תי...
						מספר פני... סוג התקש...
שדות להזנה בפרסומי פטור בלבד						
						תקנת חוק: תקנה 3(29) - ספק יחיד
						מהות הה... טרם התקבלה הח...
						גורם מאש... ועדת מכרזים משר... מכרזים משרדית
טקסט						
						סוג:



01 בפברואר 2023

לכל מאן דבעי,

פנייה פומבית מס' 505/2023 - פרסום כוונה להתקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות

משרד העבודה הרווחה והביטחון החברתי, מודיע על כוונתו, להתקשר בפטור ממכרז כספק יחיד, עם מועצת המכילות הקדם צבאיות (580508364), בהתאם להוראות תקנה 3(29) לתקנות חובת המכרזים התשנ"ג – 1993, להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות

מדובר בהתקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד עם מועצת המכילות הקדם צבאיות להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות.

כאמור במכתבו של הגורם המקצועי המצ"ב, תוכנית "שיבולים" לשילוב בני נוער עם מוגבלויות במכילות הקדם צבאיות, היא תוכנית שהחלה לפני כחמש שנים, כפיילוט בהפעלת גיוניט ישראל.

המיזם הינו אחד המיזמים הרבים שהחלו ביוזמת המשרד לבדיקת הצורך ולגיבוש מודל הפעלה תוך ליווי מחקרי של המיזם.

הפיילוט הופעל בשיתוף פעולה של המשרד עם גיוניט ישראל, קרן רודמן, הביטוח הלאומי, משרד החינוך וגורמים נוספים. לתקופה של חמש שנים עד ליום 31.12.2021.

ביום 26.01.2022 פרוטוקול מס' 07/2022 החלטה מס' 9 אישרה וועדת הפטור המשרדית התקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד לפי תקנה 3(29) עם מועצת המכילות הקדם צבאיות, להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות מיום 01.01.2023 ועד ליום 31.12.2023 בסך של 1,200,000 ₪ לאחר בחינת קיומם של ספקים לפי תקנה 3א. הוועדה הנחתה את הגורם המקצועי לבחון את המשכה של ההתקשרות לאחר סיום תקופת הפטור הראשונה לרבות פרסום מכרז פומבי למתן השירותים.

מדובר בשילוב פרטני של אדם אחד או כמה בודדים בכל מכינה. שמטרתו לשלב אנשים עם מוגבלויות בכל שירות שניתן לבני גילם, על פי מסוגלותם ורצונותיהם. כשם שבני נוער בגילם משתלבים במכילות, כך גם הם יכולים, כמו גם בצבא ובתעסוקה וכדומה. כמו כן, מטרת המכינה הינה ליצור מנהיגות וכך גם מטרת התוכנית היא שבוגרי השנה הזו יהיו מנהיגים של ציבור האנשים עם מוגבלות ומכאם הצורך גם לשמור איתם על קשר גם לאחד סיום שנת המכינה.

עם תחילת הפיילוט, נערכה חשיבה משותפת מי הגוף שיכול להפעיל את המיזם. וועדת ההיגוי של המיזם בריכוז גיוניט ישראל ערכה בדיקה יסודית עם מרבית המכילות ועם גופים שמפעילים שירותים לאנשים עם מוגבלות והגיעה למסקנה שהמפעיל היחיד שיכול להפעיל תוכנית זו בהצלחה בכל הארץ עם קשר טוב לכל המכילות, הוא מועצת המכילות.

כיום יש 58 מכילות קדם צבאיות, תורניות, כלליות ומעורבות, הפרוסות . בכל רחבי הארץ . המכילות המיועדות לבוגרי תיכון שבחרים לדחות את שירותם הצבאי בשנה ופועלות בכל מגזרי החברה הישראלית, בעלות פוטנציאל להוביל שינוי חברתי מקיף על ידי לקיחת אחריות, השתלבות מצמתי הכרעה, בתפקידי מפתח במשק הישראלי ובמערכות החברתיות השונות.

חניכי המכילות משלבים עשייה חינוכית בקבילה עם לימודי עומק בנושאי זהות ועם יהדות התפוצות והכנה מנטלית לחיים של שליחות. עם תום המכינה מתגייסים הרוב המוחלט של חניכי המכילות לשירות מלא ומשמעותי בצה"ל.

לאור המפורט לעיל, מבקש הגורם המקצועי לחדש את התקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד עם הקדם צבאיות להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות מיום 15.02.2023 ועד ליום 14.02.2024.

23.07.22.21



תקופת היקף ההתקשרות:

היקף ההתקשרות המאושר מיום 15.02.2023 ועד ליום 14.02.2024 יהא בסך של עד 1,439,506 ₪ כולל מע"מ בהתאם לפירוט בנספח המצ"ב כנספח א'.

ככל שיש ספק אחר המסוגל לספק את השירות, עליו לפנות עד ליום ה: 16.02.2023
עד השעה: 12:00 בדואר אלקטרוני-תיבת המכרזים בכתובת: Michrazim@molsa.gov.il
אנ בתיבת המכרזים ברחוב ירמיהו 39, מגדלי הבירה, ירושלים, בכניסה הראשית אחרי דלפק האבטחה.

כל מידע ובירור נוסף בנושא הפנייה ניתן לקבל במשרדי אגף רכש, מכרזים והתקשרויות, בכתובת
הבאה: ירושלים: רחוב ירמיהו 39, מגדלי הבירה, ירושלים מיקוד: 91012
טלפון: 02-5085508.

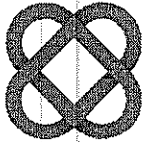
כרטיס 11/2023
הש"מ 4

סמ"ע

17/10/23

תקופת התקציב יומא ועד דצמבר 2023

פרט מרכזי תמחור	תקופת העליות מעביד במשרות לתקופה של 12 חודשים יומא ועד דצמבר 2023	עלות מעסיק (כולל עלויות מעביד במשרות) לתקופה של 12 חודשים יומא ועד דצמבר 2023	סעיף תקציבי
תנורי תעריפי נש"מ יועץ 2	חניכים * 27.6 שעות בשנה * 280 לשעה 50 חודש + לפי 100% משרה שכר של 12200 בחודש הוצאות רכב ואש"ל של 5500 לחודש - שיווק ומדיה באמצעות אתר האינטרנט	386,400 273,948	ניהול תיק מנהל חכנית
תעריף ליום עליות כסא גלגלים לשטח בהתאם לתעריף בפילוט	+ לפי 100% משרה בשכר של 10,000 בחודש הוצאות נסיעה 10000 30 שבועות * 6 ש"ל שבועות * 35 חניכים * 40 ש"ל שעה	180,400 252,000	רכז פרט וקהילה חונכיות
תעריף נש"מ (כולל מעמ) ליומיום למשתתף לפי ש"מ 468	ש חניכים * 15 ימי טיול בשנה * 2500 4 ש"מ * 280 חני' (הכנה פרטנית במכונה) + 468 ש"מ * 40 חניכים - שנת ועודכן לפי 199 כרזים * 3 ימים * 199	125,000 60,720	טיולים (הגמשה בכסא גלגלים ייעודי) ימי הכנה
תעריפי נש"מ	ביטוח זה נעשה בנפרד בפרמיה שנתית	4,000	ביטוח מקצועי יחודי לעו"ס לצוות הפדיון
תעריפי נש"מ ליום למשתתף לפי		94,173	תקורה ארמונית הוצאות בלתי מחולקות לפי 7%
		1,439,506	סה"כ



כ"ג/תשרי/תשפ"ג

18/10/2022

לכבוד : ועדת מכרזים

שלום רב,

הנדון: בקשה להכרה כספק יחיד במועצת המכירות הקדם צבאיות להפעלת תכנית שיבולים- שילוב בני נוער וצעירים במכירות הקדם צבאיות

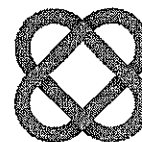
אישור תקציבנית

הריני לאשר בזה כי שוריין לצורך תוכנית שיבולים, שילוב בני נוער במכירות קדם צבאיות, סכום של של 1,500,000 ₪ בתקנה מספר : 23.07.22.21.
כיום בתכנית מקבלים שירות 50 ילדים בשילוב של 24/7 במכינה.

בברכה

מיכל בן אלי

תקציבנית מינהל מוגבלויות



יום ראשון כ"ח תשרי תשפ"ג
23/10/2022

אל :

וועדת המכרזים

הנדון : בקשה להכרה במועצת המכינות הקדם צבאיות כספק יחיד

רקע ארגוני

לפני שלושים וארבע שנים, החל בציבור הציוני דתי מהלך חינוכי רחב היקף, שמטרתו חיבור בוגרי י"ב לחברה הישראלית. לפני עשרים וחמש שנים, תחת הטלתה שאחזה את הציבור בישראל עקב רצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל, החליטה קבוצת מחנכים בעידוד שותפיהם הדתיים, להקים מסגרות חינוכיות דומות עבור האוכלוסייה הכללית. כיום יש למפעל המכינות כ 30,000 בוגרים. כיום יש 58 מכינות קדם צבאיות, תורניות, כלליות ומעורבות, הפרושות בכל רחבי ישראל ממערב ברוך בצפון ועד באר אורה בדרום. המכינות, המיועדות לבוגרי תיכון שבוחרים לדחות את שירותם הצבאי בשנה ופועלות בכל מגזרי החברה הישראלית, בעלות פוטנציאל להוביל שינוי חברתי מקיף על ידי לקיחת אחריות, השתלבות בצמתי הכרעה, בתפקידי מפתח במשק הישראלי ובמערכות החברתיות השונות. חניכי המכינות משלבים עשייה חינוכית בקהילה עם לימודי עומק בנושאי זהות יהודית וציונית, היכרות עם ההיסטוריה והגיאוגרפיה של ארץ ישראל, היכרות עם החברה הישראלית ועם יהדות התפוצות והכנה מנטלית לחיים של שליחות. עם תום המכינה מתגייסים הרוב המוחלט של חניכי המכינות לשירות מלא ומשמעותי בצה"ל.

מועצת המכינות הקדם צבאיות היא עמותה רשומה מאז יולי 2009. העמותה מתפקדת כארגון הגג של כלל המכינות הקד"צ המוכרות בישראל.

תפקידי המועצה: ייצוג המכינות מול מוסדות המדינה ובהם, משרדי ממשלה, צה"ל, ביטוח לאומי, מערכת החינוך, איגוד משאבים לפרויקטים עבור בינוי המכינות, תמיכה בחניכים נזקקים ופרויקטים חינוכיים, קידום חזון ויעדים ערכיים המשותפים למפעל המכינות הקמה ותמיכה במסלולי בוגרים בהיקף תחומים רחב כדי להעלות את מספר הבוגרים המשתלבים, מתוך מחויבות לחזון המשותף, בעבודה והתנדבות במגזר הציבורי, החינוכי, העירוני, העסקי והקהילתי ובתחום בניית קהילות בפריפריה הגיאוגרפית ו / או החברתית של ישראל, הגדלת מספר חניכי המכינות וגיוון קהל היעד חיצוק תחושת העצמיות היהודית אצל חניכי ובוגרי המכינות ככלי לחיצוק זהותם היהודית והציונית, עידוד שיתופי פעולה איתם, חינוכיים ומעשיים בין המכינות השונות, לובי בכנסת.

שיבולים: תוכנית לשילוב של יחידים במכינות הקדם צבאיות : התכנית פעלה במשך חמש שנים כפיילוט משותף של המשרד עם ג'וינט ישראל וארגונים נוספים. פועלת מזה שמונה חודשים במימון המשרד.

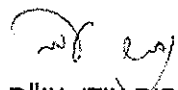
התכנית פועלת ועוסקת בהשתלבות פרטנית של צעירים עם מוגבלות במכינות הקדם צבאיות ברחבי הארץ. המכינות הקדם צבאיות הינם גורם משמעותי במרקם החינוכי חברתי במדינת ישראל. והן מושתתות על ערכים של שיוויון הזדמנויות, סולידריות וסובלנות

עבור צעירים עם מוגבלות ההשתתפות במכינה היא זכות שווה לחיות חיים מלאים בקהילה ולממש את הפוטנציאל הגלום בהם. בתכנית זו ניתנת הזדמנות לפיתוח ובניית מעגלי תמיכה מגוונים, התנסויות שיסייעו בהתמדה בשירות הצבאי במגורים עצמאיים ובהשתלבות בעבודה בעתיד.

נציין כי למעשה מועצת המכינות הינה הגוף היחיד אשר נותן מענה לכל קשור למכינות הקדם צבאיות לכל המגזרים ובכל הארץ. מטעם מועצת המכינות נמצא מנהל תכנית שיבולים אשר אמון ואחראי על כל הפעלת התכנית במכינות הקדם צבאיות מכאן שהוא בקשר מקצועי שוטף מול הארגון הראשי המרכז את כל המכינות לצורך שילוב אנשים עם מוגבלות נגישה לתכנית אצוין כי מתקיים שיח שוטף בין תכנית שיבולים למכינות והם עובדים למעשה בהלימה מקצועית מתוך הכרה בתכנית חשובה זו.

בשל הייחודיות וחשיבות התכנית אני פונה אליכם בבקשה לאשר למועצת המכינות להיות מוכרים כספק יחיד לתכנית שיבולים.

בברכה,



נחום עידו, עו"ס

מנהל השירות לילדים ולמתבגרים

העתקים:

דני כץ מנהל אגף בכיר קהילה

רויטל אילתי וייסמן מנהלת תחום ילדים ומתבגרים

מינהל מוגבלויות

www.molsa.gov.il | gideons@molsa.gov.il | אתר ממשל זמין www.gov.il

רחוב ירמיהו 39, ירושלים | טלפון: 025085502 | פקס: 025085938





אישור פנייה לוועדת המכרזים לרכש ושירותים

לפני הגשת פנייה כלשהי לוועדת המכרזים להתקשרות חדשה או להארכת התקשרות קיימת יש לקבל את אישור המנכ"ל על גבי טופס זה.

חובה למלא את כל הפרטים בטופס ולצרף את המסמכים הנדרשים על פי הרשימה המופיעה בסעיף 6. שדות חובה מסומנים ב-*

קישור להנחיות למילוי הטופס

מס' פניה: 1666600189570

1. פרטי מגיש הבקשה

שם פרטי:	רוטל	* שם משפחה:	אילתי וייסמן
* תפקיד:	מנהלת תחום מסגרות יום לילדים ובני נוער עם מוגבלות		
* שם האגף/מינהל:	מינהל מוגבלויות	* שם השירות/תחום:	ילדים ומתבגרים
* כפיפות ארגונית:	מינהל מוגבלויות		
* אימייל (לקבלת עדכונים):	RevitalEl@molsa.gov.il	* תאריך:	23/10/2022

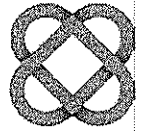
2. פרטי התקשרות

* נושא ההתקשרות המבוקשת:	התקשרות להפעלת תוכנית שיבולים לשילוב במכינות קדם צבאיות בפטור ממכרז		
* סוג ההתקשרות המבוקשת:	ספק יחיד		
	אסמכתא בתוכנית עבודה:		
* סוג המסגרת בה י"נתן השירות:	מכינות הקדם צבאיות		
* שם הספק שיספק במישרין את השירות:	מועצת המכינות הקדם צבאיות	* מספר הספק:	580508364
* תחילת התקשרות:	01/01/2023	* סיום התקשרות:	31/12/2023
* תקופת התקשרות נדרשת:	שנה		





**משרד העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים**
חוסן חברתי לישראל



* האם ההתקשרות חדשה / המשך?

התקשרות חדשה.

התקשרות מתחדשת.

משך השירות שניתן בעבר:

מועד סיום התקשרות קיימת:

מספר מכרז/פטור:

* האם בוצע שיתוף המחוזות בתוכנית ארצית כאמור בסעיף 2 בנהל כללי 14-005 (מעורבות מחוזות המשרד בתוכניות)

כן

לא

לא רלוונטי

* האם נעשו התקשרויות המשך נוספות מעבר להתקשרות הראשונה:

לא

כן

3. תקציב / היקף התקשרות

* היקף התקשרות (כולל מע"מ):

* פירוט מדויק של עלות

ההתקשרות:

* התקציב השנתי להתקשרות

במימון המשרד:

מימון נוסף ממקורות אחרים (פרטים מלאים):

* התקציב במימון המשרד לכל תקופת ההתקשרות:

מימון נוסף ממקורות אחרים לכל תקופת ההתקשרות:

* תקנה תקציבית

(בפורמט xx.xx.xx.xx):

* שם תקציבן האגף:

אגף רכש, מכרזים והתקשרויות

רחוב ירמיהו 39, מגדלי הבירה, ירושלים | טלפון: 02-5085508 | פקס: 02-5085942
www.molsa.gov.il | michrazim@molsa.gov.il | אתר ממשל זמין - www.gov.il





**משרד העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים**
חוסן חברתי לישראל



4. פרטים נוספים / הערות:

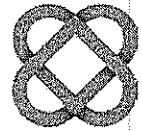
מועצת המכינות הנו גוף יחיד אשר אחראי על כל המכינות הקדם צבאיות בארץ.
תוכנית שיבולים משולבת כמקשה אחת בתוך המועצה.
בשל כך אנו מבקשים להכיר במועצת המכינות כספק יחיד.

אגף רכש, מכרזים והתקשרויות
רחוב ירמיהו 39, מגדלי הבירה, ירושלים | טלפון: 02-5085508 | פקס: 02-5085942
www.molsa.gov.il | michrazim@molsa.gov.il | אתר ממשל זמין - www.gov.il





משרד העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים
חוסן חברתי לישראל



6. אישורים - למילוי על-ידי הגורם המאשר בלבד

יש לאשר ולשלוח את הטופס.
כל חתימות בעלי התפקידים, ובכללן חתימת ראש המינהל, הן חובה.

תפקיד	שם בעל תפקיד	אישור	חתימה
מנהל/ת השרות:	נחום עידו	<input checked="" type="checkbox"/>	אושר על ידי NachumI בתאריך 24/10/2022
מנהל/ת האגף:	דני כץ	<input checked="" type="checkbox"/>	אושר על ידי AtaraH בתאריך 29/11/2022
ראש המינהל:	רקפת בן גיא	<input checked="" type="checkbox"/>	אושר על ידי RakefetB בתאריך 29/11/2022
מנכ"לית המשרד:	גב' סיגל מורן	<input checked="" type="checkbox"/>	אושר על ידי sigalmo בתאריך 29/11/2022



שליחת הטופס





מדינת ישראל
משרד הרווחה והביטחון החברתי

החלטה מס' 09

פרוטוקול מס' 07/2022

פרוטוקול מישיבת וועדת המכרזים המשרדית לרכישות טובין ושירותים

שהתקיימה בירושלים ביום ד' 26.01.2022

חברים:

גב' נטלי ליאון, יו"ר הוועדה
רו"ח יעל אדלמן, סגנית חשב המשרד
עו"ד נורית כהן, נציגת היועצת המשפטית
מרכזת הוועדה: גב' רונית אדלר

הנושא על סדר היום:

התקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד לפי תקנה 3(29) עם מועצת המכילות הקדם צבאיות (580508364), להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות. פנייה פומבית מס' _____

החלטת הוועדה: הוועדה מפנה את הגורם המקצועי לפעול בהתאם לסעיף 3א + 3(29) לתקנות חובת המכרזים.

היקף ההתקשרות:

היקף ההתקשרות המאושר מיום 01.03.2022 ועד ליום 31.12.2022 יהא בסך של עד 1,200,000 ₪ כולל מע"מ בהתאם לפירוט בנספח א'.

תקנה תקציבית: 23.07.22.21 – מותנה בקיום תקציב בפועל ובאישור חוק התקציב מידי שנה. לא תתבצע התקשרות עם הספק כל עוד לא נחתם חוזה ואו כתב הזמנה חתום כדין.

הערות ונימוקים להחלטה:

מדובר בהתקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד עם מועצת המכילות הקדם צבאיות להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכילות קדם צבאיות.

כאמור במכתבו של הגורם המקצועי המצ"ב, תוכנית "שיבולים" לשילוב בני נוער עם מוגבלויות במכילות הקדם צבאיות, היא תוכנית שהחלה לפני כחמש שנים, כפיילוט בהפעלת גוינט ישראל.

המיזם הינו אחד המיזמים הרבים שהחלו ביוזמת המשרד לבדיקת הצורך ולגיבוש מודל הפעלה תוך ליווי מחקרי של המיזם.

הפיילוט הופעל בשיתוף פעולה של המשרד עם גוינט ישראל, קרן רודמן, הביטוח המלאומי, משרד החינוך וגורמים נוספים. לתקופה של חמש שנים עד ליום 31.12.2021, שלאחריהן המשרד אמור לקחת את ההטמעה לאחיותו.

מדובר בשילוב פרטני של אדם אחד או כמה בודדים בכל מכינה. שמטרתו לשלב אנשים עם מוגבלויות בכל שירות שניתן לבני גילם, על פי מסוגלותם ורצונותיהם. כשם שבני נוער בגילם משתלבים במכילות, כך גם הם יכולים, כמו גם בצבא ובתעסוקה וכדומה. כמו כן, מטרת המכינה הינה ליצור מנהיגות וכך גם מטרת התוכנית היא שבוגרי השנה הזו יהיו מנהיגים של ציבור האנשים עם מוגבלות ומכאם הצורך גם לשמור איתם על קשר גם לאחד סיום שנת המכינה.

עם תחילת הפיילוט, נערכה חשיבה משותפת מי הגוף שיכול להפעיל את המיזם. וועדת החינוך של המיזם בריכוז גוינט ישראל ערכה בדיקה יסודית עם מרבית המכילות ועם גופים שמפעילים שירותים לאנשים עם מוגבלות והגיעה למסקנה שהמפעיל היחיד שיכול להפעיל תוכנית זו בהצלחה בכל הארץ עם קשר טוב לכל המכילות, הוא מועצת המכילות.

כיום יש 58 מכילות קדם צבאיות, תורניות, כלליות ומעורבות, הפרושו. בכל רחבי הארץ. המכילות המיועדות לבוגרי תיכון שבוחרים לירות את שירותם הצבאי בשנה ופועלות בכל מגזרי החברה הישראלית, בעלות פוטנציאל להוביל שינוי חברתי מקיף על ידי לקיחת אחריות, השתלבות מצמתי הכרעה, בתפקידי מפתח במשק הישראלי ובמערכות החברתיות השונות.

חניכי המכילות משלבים עשייה חינוכית בקבילה עם לימודי עומק בנושאי זהות ועם יהדות התפוצות והכנה מנטלית לחיים של שליחות. עם תום המכינה מתגייסים הרוב המוחלט של חניכי המכילות לשירות מלא ומשמעותי בצה"ל.





מדינת ישראל
משרד הרווחה והביטחון החברתי

וועדת המכרזים של ג'וינט ישראל פרסמה בעיתונות ובאתר האינטרנט שלה, על הכוונה להתקשר כספק יחיד עם מועצת המכרזים. לאחר שלא התקבלה שום הצעה ממפעילים פוטנציאליים אחרים, אישרה וועדת המכרזים הפעלת התוכנית באמצעות מועצת המכרזים.

תקופת הפיילוט הסתיימה ביום 31.12.2021 ונדרש להטמיע את התוכנית במשרד כיום.

לאור המפורט לעיל, מבקש הגורם המקצועי התקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד עם הקדם צבאיות להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכרזים קדם צבאיות מיום 01.01.2022 ועד ליום 31.12.2022.

על פי חוות דעת הגורם המקצועי, מועצת המכרזים הקדם צבאיות מהווה ספק יחיד למתן השירות נוכח הקשר שיש לה לכלל המכרזים בארץ ובאופן זה יוכל לשלב אנשים עם מוגבלויות באופן פרטני במכרזים שונות ברחבי הארץ.

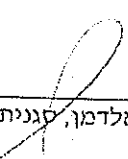
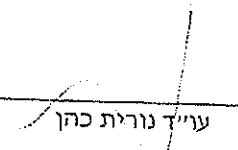
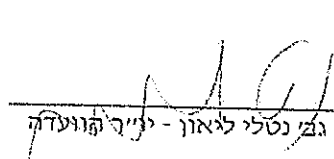
לפיכך, הוועדה מפנה את הגורם המקצועי לפעול בהתאם לסעיף 3א לתקנות חוק חובת המכרזים כל שלא יתקבלו הסתייגויות ההתקשרות מאושרת ע"י הוועדה. במידה ויתקבלו הסתייגויות יש להעביר לדיון חוזר של הוועדה.

הוועדה מנחה את הגורם המקצועי לבחון את המשכה של ההתקשרות לאורך סיום תקופת הפטור הראשונה לרבות פרסום מכרז פומבי למתן השירותים.

יש לעשות זאת בשיתוף עם הגורם המקצועי במנהל האמון על הפעלת תכנית דומה במדרשות ושיבות לאוכלוסייה דתית.

לעניין החלטת הממשלה מס' 1116 – יש לפרסם הסכם / הזמנה, היות ומדובר בהתקשרות למתן השירות ולקבל נספח הסכמה של הספק.

החלטה טעונה אישור ועדת הפטור המשרדית.

רו"ח יעל אלדמן, סגנית חשב המשרד
 עו"ד נורית כהן
 גב' נטלי לאון - י"ר הוועדה
 וועדת הפטור המשרדית מיום _____ מאשרת את ההתקשרות בהתאם להוראות תקנה 10א(ב)(1)

עו"ד רינת וייגלר
 מר אבי ברף
 מנכ"לית המשרד
 חשב המשרד
 היועצת המשפטית

בהתאם להוראות תקנה 10א(ז) לתח"מ, החלטת הוועדה כאמור תכנס לתוקפה בחלוף 3 ימים מיום אישורה ע"י ועדת הפטור המשרדית ופרסומה לפי תקנה 11ג כנדרש.
 מועד תחילת ההתקשרות יהיה מיום חתימת התווה ע"י מורשה חתימה במשרד.



1/22 (מחיר)

(מחיר)

מחיר

תקופת התקציב מרץ ועד דצמבר 2022 למשרד הרווחה

פרט מרכיב תחומי	תקופת התקציב מרץ ועד דצמבר 2022	עלות מעסיקי (כולל עלויות מעביד במשרות) לתקופה של 10 חודשים מרץ ועד דצמבר 2022	סעיף תקציבי
מותר תעריפי נש"מ יועץ 2	23 שעות בשבוע * 280 ₪ לשעה	322,000	ניהול תיק
12,200*1,42*10+5,500*10	100% משרה שכר של 12200 בחודש + חוצאות נכב ואש"ל של 55,000 ₪ בשנה	228,300	מנהל תכנית
10,000*1,42*10+8,600	שיעור ומדידה באמצעות אמת הראטרנט + לפי 100% משרה בשכר של 10,000 בחודש תוצאות נגיעה 8600	29,000	שיעור, מדידה, אמת אינטרנט וגיוס משתתפים
תעריף ליום עלות כסא גלגלים לשטח בהתאם לתעריף בפיילוט (כולל מעמ) ליומיום 468	22 שבוועות בתקופה מרץ ועד דצמבר 2022 * 40 ₪ לשעה	150,600	רכיז פרט וקהילה
למשותף לפי תעריפי נש"מ 199	שיע שבוועות 35* חניכים * 40 ₪ לשעה	184,800	חובניות
למשרתי ועודכן לפי 10/12	12.5 ימי טיול בשנה * 2500 ₪ ליום	125,000	טיולים (הגשה בכסא גלגלים ייעודי)
	3 שיע * 280 ש"ח * 50 חו" (המנה פרטיות במכונה) + 468 ש"ח * 40 חניכים - שנתו ועודכן 199	50,600	ימי חנכה
	199 ימים * 3 ימים * 145	22,400	הכשרות
	כיסוי זה נעשה בנפרד בפרמיה שנתית	3,300	ביטוח מקצועי יחודי לעו"ס לצוות הפרוייקט
		84,000	תקורה ארגונית הוצאת בלתי מחולקות לפי 7%
		1,200,000	סכום



מדינת ישראל
משרד הרווחה והביטחון החברתי

26 בינואר 2022

לכל מאן דבעי,

פנייה פומבית מס' 511/2022 - פרסום כוונה להתקשרות בפטור ממכרז להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכינות קדם צבאיות

משרד העבודה הרווחה והביטחון החברתי, מודיע על כוונתו, להתקשר בפטור ממכרז עם מועצת המכינות הקדם צבאיות (580508364), בהתאם להוראות תקנה 3 (29) לתקנות חובת המכרזים התשי"ג - 1993, להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכינות קדם צבאיות

מדובר בהתקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד עם מועצת המכינות הקדם צבאיות להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכינות קדם צבאיות.

כאמור במכתבו של הגורם המקצועי המצ"ב, תוכניות "שיבולים" לשילוב בני נוער עם מוגבלויות במכינות הקדם צבאיות, היא תוכנית שהחלה לפני כחמש שנים, כפיילוט בהפעלת גיוינט ישראל.

המיזם הינו אחד המיזמים הרבים שהחלו ביוזמת המשרד לבדיקת הצורך ולגיבוש מודל הפעלה תוך ליווי מחקרי של המיזם.

הפיילוט הופעל בשיתוף פעולה של המשרד עם גיוינט ישראל, קרן רודמן, הביטוח הלאומי, משרד החינוך וגורמים נוספים. לתקופה של חמש שנים עד ליום 31.12.2021, שלאחריהן המשרד אמור לקחת את ההטמעה לאחריותו.

מדובר בשילוב פרטני של אדם אחד או כמה בודדים בכל מכינה. שמטרתו לשלב אנשים עם מוגבלויות בכל שירות שניתן לבני גילם, על פי מסוגלותם ורצונותיהם. כשם שבני נוער בגילם משתלבים במכינות, כך גם הם יכולים, כמו גם בצבא ובתעסוקה וכדומה. כמו כן, מטרת המכינה הינה ליצור מנהיגות וכך גם מטרת התוכנית היא שבוגרי השנה הזו יהיו מנהיגים של ציבור האנשים עם מוגבלות ומכאן הצורך גם לשמור איתם על קשר גם לאחד סיום שנת המכינה.

עם תחילת הפיילוט, נערכה חשיבה משותפת מי הגוף שיכול להפעיל את המיזם. וועדת ההיגוי של המיזם בריכוז גיוינט ישראל ערכה בדיקה יסודית עם מרבית המכינות ועם גופים שמפעילים שירותים לאנשים עם מוגבלות והגיעה למסקנה שהמפעיל היחיד שיכול להפעיל תוכנית זו בהצלחה בכל הארץ עם קשר טוב לכל המכינות, הוא מועצת המכינות.

כיום יש 58 מכינות קדם צבאיות, תורניות, כלליות ומעורבות, הפרושות בכל רחבי הארץ. המכינות המיועדות לבוגרי תיכון שבחרים לדחות את שירותם הצבאי בשנה ופועלות בכל מגזרי החברה הישראלית, בעלות פוטנציאל להוביל שינוי חברתי מקיף על ידי לקיחת אחריות, השתלבות מצמתי הכרעה, בתפקידי מפתח במשק הישראלי ובמערכות החברתיות השונות.

חניכי המכינות משלבים עשייה חינוכית בקבילה עם לימודי עומק בנושאי זהות ועם יחדות התפוצות והכנה מנטלית לחיים של שליחות. עם תום המכינה מתגייסים הרוב המוחלט של חניכי המכינות לשירות מלא ומשמעותי בצה"ל.

וועדת המכרזים של גיוינט ישראל פרסמה בעיתונות ובאתר האינטרנט שלה, על הכוונה להתקשר כספק יחיד עם מועצת המכינות. לאחר שלא התקבלה שום הצעה ממפעילים פוטנציאליים אחרים, אישרה וועדת המכרזים הפעלת התוכנית באמצעות מועצת המכינות.

תקופת הפיילוט מסתיימת ביום 31.12.2021 ויש להטמיע את התוכנית החל מיום 01.01.2022.

לאור המפורט לעיל, מבקש הגורם המקצועי התקשרות בפטור ממכרז כספק יחיד עם הקדם צבאיות להפעלת תוכנית "שיבולים" שילב צעירים עם מוגבלות במכינות קדם צבאיות מיום 01.01.2022 ועד ליום 31.12.2022.

23.07.22.21



מדינת ישראל
משרד הרווחה והביטחון החברתי

תקופת היקף ההתקשרות:
היקף ההתקשרות המאושר מיום 01.03.2022 ועד ליום 31.12.2022 יהא בסך של עד 1,200,000 ש"ח כולל מע"מ

ככל שיש ספק אחר המסוגל לספק את השירות, עליו לפנות עד ליום חי: 10.02.2022
עד השעה: 12:00 בדואר אלקטרוני-תיבת המכרזים בכתובת: Michrazim@molsa.gov.il
או בתיבת המכרזים ברחוב ירמיהו 39, מגדלי הבירה, ירושלים, בכניסה הראשית אחרי דלפק האבטחה.

כל מידע ובידור נוסף בנושא הפנייה ניתן לקבל במשרדי אגף רכש, מכרזים והתקשרויות, בכתובת
הבאה: ירושלים: רחוב ירמיהו 39, מגדלי הבירה, ירושלים מיקוד: 91012
טלפון: 02-5085508.

23.07.22.21

סוגי מכרזים והתקשרויות	פרק משני:
התקשרות בפטור ממכרז	תת פרק:
7.3.6.2	הוראה מקשרת:
7.3.6.2.1.ט	מספר טופס:
01 תת מהדורה:01	מהדורה:

משרד האוצר
אגף החשב הכללי
תכ"ם – התקשרויות ורכישות



אל: ועדת המכרזים

הרווחה	משרד:
מינהל מוגבלויות השירות לילדים ומתבגרים באגף קהילה	יחידה מזמינה:
23/10/2022	תאריך:

הנדון: חוות דעת מקצועית במסגרת כוונה להתקשר עם ספק יחיד/ ספק חוץ

הבקשה מסתמכת על תקנה * 3(29) / 3(31) (סמן את התקנה המתאימה) לתקנות חובת מכרזים ועל הוראות תכ"ם, "פטור מחובת המכרז", מס' 7.8.1 והוראת תכ"ם, "בחינת קיומם של ספקים ומיזמים", מס' 7.8.2.

תיאור מהות ההתקשרות (רקע ופירוט התכונות של הטובין/השירות/העבודה)
התקשרות עם מועצת המכינות הקדם צבאיות כספק יחיד לשילוב בני נוער וצעירים עם מוגבלות במכינות הקדם צבאיות

האם קיים בנושא זה מכרז מרכזי של החשב הכללי או גורם ממשלתי מוסמך אחר? כן * לא

סוג ההתקשרות: (סמן X במקום המתאים)

טובין * שירותים ביצוע עבודה

שם הספק:	מועצת המכינות הקדם צבאיות
מספר הספק (ח.פ./ח.צ.ע.מ./מספר עמותה)	580508364
ספק זה הנו:	* ספק יחיד <input type="checkbox"/> ספק חוץ
אומדן / שווי ההתקשרות:	1.200,000
תקופת ההתקשרות:	1/12/2022 ועד ל 1/12/2023

מחקר מלווה דוח ביניים תום שנה שלישית: שיבולים – התוכנית להשתלבות צעירים עם מוגבלות במכינות הקדם צבאיות

עבור ג'וינט ישראל אשלים בשיתוף משרד החינוך, משרד הרווחה, משרד הביטחון, משרד הבריאות, הביטוח הלאומי, קרן רוזרמן, פדרציית ניו-יורק ומועצת המכינות הקדם צבאיות

חברת משב מחקר יישומי

חיל נשים 5, ירושלים, 9332005

טלפון: 02-6446415

פקס: 053-7979766

כתובת אינטרנט: www.mashav-research.com

כתובת מייל: info@mashav-research.com

תוכן עניינים

- 6 פרק ראשון: השתלכות בוגרים בצבא ובשירות אזרחי ■
- 9 פרק שני: עמדות ותפיסות בקרב רכזים ומדריכים ■
- 13 פרק שלישי: ממצאים העולים מהראיונות עם חניכים ■
- 13 - רקע
- 14 - הכנה להצגה עצמית
- 16 - ההצגה העצמית
- 19 - סיכום והמלצות
- 20 פרק רביעי: ממצאים העולים מהראיונות עם רכזים ומדריכים ■
- 20 - ניהול התיק
- 23 - הכנה להצגה עצמית
- 24 - הצגה עצמית
- 30 - סיכום והמלצות
- 32 - סיכום והמלצות הצגה עצמית, אינטגרטיבי, חניכים, רכזים ומדריכים
- 33 פרק חמישי: ממצאים העולים מהראיונות עם מנהלות תיק ■
- 33 - ההכשרה והליווי בתוכנית
- 34 - אתגרים במהלך העבודה בתוכנית
- 35 - חסמים לשילוב וצרכים נוספים של המשתתפים
- 36 - קידום החניכים והשתלבותם במכינות
- 37 - הצעות לשיפור
- 38 - סיכום והמלצות
- 40 פרק שישי: נספחים ■
- 40 I. שאלון סטטוס לבוגר המכינה, איכות ושביעות רצון, זהות מתנדב
- 43 II. שאלון עמדות ותפיסות רכזים ומדריכים

אינדקס טבלאות

- טבלה 1: משיבים בפילוח למכינות לשאלון שביעות רצון משירות ומעורבות חברתית..... 6
- טבלה 2: מסגרת נוכחית..... 7
- טבלה 3: איכות ושביעות רצון משירות / תפקיד..... 7
- טבלה 4: זהות מתנדב (מעורבות חברתית)..... 8
- טבלה 5: תיאור הדגימה – עמדות בקרב רכזים ומדריכים..... 9
- טבלה 6: עמדות כלפי השתתפות והשתלבות של צעירים עם מוגבלות במכינה..... 11

עורכות הדוח

עורכת סטטיסטית, פולינה באבאי
ראיונות עומק, הילה רונן זבי, שני רונן
מנהל המחקר, יוסי פריאר זרור



הערה ביחס זזח

! המציאות של הקורונה אשר הובילה להפסקה בפעילות של המכונות למשך חודשיים חייבה שינוי ביחס למתווה המחקר המקורי. בהתאם, בדוח זה המחקר התמקד בהבנה מעמיקה של מרכיבים שונים בתוכנית (מתוך מטרה לשפר את ההתערבות) ופחות שם דגש על תוקף אמפירי של השינוי שמתחולל בעקבות התוכנית.

פרק ראשון: השתלבות בוגרים בצבא ובשירות אזרחי

שיטה

אוקלוסייה ודגימה

הממצאים לגבי השתלבות בוגרים בצבא ובשירות אזרחי מתבססים על דגימה של כלל אוכלוסיית המחקר, כלל 27 הבוגרים של שנת תשע"ט [מחזור ג'].

הממצאים לגבי איכות ושביעות רצון מהשירות וזהות של אדם מעורב חברתית ומתנדב מתבססים על דגימה של 19 מתוך 22 (86%) בוגרים שסיימו את המכינה¹. משיבים בפילוח למכינות בטבלה 1.

טבלה 1: משיבים בפילוח למכינות לשאלון שביעות רצון משירות ומעורבות חברתית

מכינה	N	מכינה	N
אבנר עכו	2	מיתרים לכיש	1
בארי	1	מיתרים לכיש שלוחת בית גוברין	1
בינה	1	מנשרים קלו	1
בית ישראל	1	נחל עוז	1
גליל עליון שלוחת מעיין ברוך	1	נחשון שדרות	1
גליל עליון שלוחת ברעם	1	עין פרת - כפר אדומים	1
ידידה	1	קשת יהודה	1
הנגב בשדה בוקר	1	רבין	1
חמדת יהודה	1	תבור	1
סה"כ	19		

כלים

כלי המחקר כלל את התחומים: א. מסגרת נוכחית (השתלבות). ב. איכות ושביעות רצון מהמסגרת הנוכחית. ג. איכות ושביעות רצון מהמכינה (בראיה לאחור). ד. זהות מתנדב (מעורבות חברתית). סקלת התשובות: 1 [כלל לא] 2 [במידה מועטה] 3 [במידה בינונית] 4 [במידה רבה] 5 [במידה רבה מאוד]. הכלי מופיע כנספח בעמוד 40.

הליך

הכלי הועבר בפברואר 2020 באמצעות שאלון מקוון בתיווך של רכזת בוגרים.

עיבודים וניתוחים סטטיסטיים

על הנתונים חושבו שכיחות באחוזים של קטגוריות התשובה "רבה מאוד" + "רבה" וכן הממוצע.

ממצאים

¹ 5 המשיכו לשנה ב' במכינה והשאלון אינו רלוונטי עבורם.

להיכן ממשיכים: השתלבות בוגרים בצבא ובשירות אזרחי

כאמור, במסגרת השנה השלישית נטלו חלק בתוכנית 27 חניכים, מתוכם 11 (41%) חניכים המשיכו להתנדבות בצבא, 6 (22%) להתנדבות אזרחית בצבא², 5 (19%) המשיכו לשנה ב' במכינה, 3 (11%) עושים שירות צבאי ו-2 (7%) שירות לאומי. טבלה 2 להלן מציגה להיכן ממשיכים.

טבלה 2: מסגרת נוכחית

מסגרת נוכחית	N (%)
התנדבות בצבא	11 (41%)
התנדבות אזרחית	6 (22%)
שנה ב' במכינה	5 (19%)
גיוס רגיל	3 (11%)
שירות לאומי	2 (7%)

איכות ושביעות רצון מהשירות ומהמכינה

שביעות רצון רבה מהשירות / התפקיד, 71% מרוצים מהתפקיד וסבורים שהתפקיד משמעותי ותורם לחברה.

שביעות רצון רבה מאוד ממכינה קדם צבאית, כל החניכים הבוגרים מרוצים מכך שהם עשו את המכינה ו-94% ימליצו על מכינה זו לצעירים אחרים עם מוגבלות.

טבלה 3: איכות ושביעות רצון משירות / תפקיד

היגדים	% רבה ורבה מאוד	ממוצע
השירות / התפקיד מעניין	76%	4.1
השירות / התפקיד שאת/ה מבצע הוא מה ששאפת אליו	65%	3.6
השירות / התפקיד משמעותי עבורך	76%	4.1
השירות / התפקיד שאת/ה מבצע/ת משמעותי ותורם לחברה	71%	3.9
את/ה שבע/ת רצון מהשירות / התפקיד	71%	3.9
המכינה תרמה לבחירה שלך בשירות / בתפקיד שהנך עושה	47%	3.0
המכינה הכינה אותך לביצוע איכותי של השירות / התפקיד שהנך עושה	71%	4.0
רכזת הבוגרים סייעה לך מבחינה טכנית או בירוקרטית להשיג את השירות / התפקיד שהנך עושה	59%	3.6
רכזת הבוגרים הכינה אותך לקראת השירות / התפקיד שהנך עושה	50%	3.3
בהסתכלות לאחור, באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון שעשית מכינה קדם צבאית	100%	4.9
באיזו מידה תמליץ/י על מכינה זו לצעירים אחרים עם מוגבלות	94%	4.5

² בהמשך מורים להשתלב כמתנדבים בצבא

זהות מתנדב (מעורבות חברתית)

74% מהחניכים הבוגרים עם זהות של אדם מתנדב ומעורב חברתית. שאלון זה הועבר רק פעם ולכן לא ניתן לאשש אמפירית שינוי בזהות האדם כמתנדב ומעורב חברתית לא כל שכן מה תרומת המכינה לכך.

טבלה 4: זהות מתנדב (מעורבות חברתית)

היגדים	% רבה ורבה מאוד	ממוצע
משפחתי מעודדת אותי להיות מעורב חברתית ולתרום	74%	3.8
חברים מעודדים אותי להיות מעורב חברתית ולתרום	63%	3.6
עשייה חברתית מעוררת בי תחושה טובה	95%	4.5
אני מאמין שהמעורבות והעשייה החברתית שלי משפיעה על אחרים לטובה	95%	4.5
אני מקדיש זמן לחשוב כיצד אוכל להיות מעורב חברתית ולתרום	50%	3.7
חשוב לי להיות מעורב חברתית ולתרום	79%	4.3
עשייה חברתית ותרומה זה חלק חשוב ממי שאני	68%	4.0
ארגיש שמשוהו חסר לי אם לא אוכל לעסוק בעשייה חברתית ולתרום	63%	3.8
מעורבות חברתית (ציון מסכם)	74%	4.0



פרק שני: עמדות ותפיסות בקרב רכזים ומדריכים

השערות

במחקר שיערנו שבעקבות ההתערבות, התוכנית, יחול שינוי לחיוב (לפני מול אחרי שנת מכינה) בעמדות של רכזים ומדריכים כלפי צעירים עם מוגבלות בתחומים הבאים:

יכולת להשתתף ולהשתלב במכינה

יכולת לתרום למכינה

השערות אלו נבחנו באמצעות שאלון עמדות שהועבר לרכזים ולמדריכים שזו השנה הראשונה שלהם בתוכנית שיבולים, בתחילה ובתום המכינה.

שיטה

דגימה

הממצאים מתבססים על דגימה של 15 משיבים בתחילת המכינה ובסיום המכינה (השוואה תוך נבדקי).

טבלה 5: תיאור הדגימה - עמדות בקרב רכזים ומדריכים

מכינה	N
אדרת	2
בארי	1
גליל עליון - כפר הנשיא	1
מיצר	1
מיתרים לכיש - שקף	1
נופי פרת	1
נחשון - שובל	1
נחשון - גלאון	1
פראן	1
צהלי	2
רבין - אדמית	1
רוח השדה	1
תלם - יפו	1
סה"כ	15

כלים

השתתפות והשתלכות של צעירים עם מוגבלות במכינה

כלי העמדות בנוגע להשתתפות והשתלכות של צעירים עם מוגבלות במכינה מבוסס על 7 פריטים. לכלי חושב ציון מסכם המבוסס על ממוצע הערכים שהתקבלו בפריטים. סקלת התשובות: 1 [כלל לא] 2 [במידה מועטה] 3 [במידה בינונית] 4 [במידה רבה] 5 [במידה רבה מאוד]. לכלי נמצאה עקיבות פנימית טובה ($\alpha=0.76$). הכלי מופיע כנספח בעמוד 43.

הליך

הכלי הועבר בסמוך לתחילת שנת המכינה ובסמוך לסופה באמצעות שאלון מקוון לרכזים ומדריכים שזו השנה הראשונה שלהם בתוכנית שיבולים.

עיבודים וניתוחים סטטיסטיים

עבור כל המשתנים חושבו ממוצעים וסטיות תקן וגודל האפקט [Effect size], גודל אפקט של עד 0.2-0.4 מבטא אפקט חלש, 0.4-0.6 אפקט בינוני ומעל 0.6 אפקט חזק. בנוסף נבדקה המובהקות הסטטיסטית באמצעות מבחן סטטיסטי א-פרמטרי Wilcoxon. אלפא לקבלת השערת החוקר $\alpha=0.05$.

ממצאים

לא נמצא שינוי לחיוב בעמדות בנוגע להשתתפות ושילוב של צעירים עם מוגבלות במכינה קרב הרכזים והמדריכים. יתר על כן, אף שגבוהה, נמצאה ירידה מבחינת העמדה בנוגע לתרומה של צעירים עם מוגבלות לכלל המשתתפים.

מאינטגרציה של הממצאים הכמותיים וניתוחי התוכן של השאלות הפתוחות (להלן) והראיונות (בהמשך) עולה כי הרכזים והמדריכים, רובם ככולם, רואים חשיבות רבה שצעירים עם מוגבלות ישתתפו במכינה. אולם מידת ההצלחה בפועל של המכינות לשלב את החניכים עם מוגבלות, להכשיר אותם להשתלב בחברה והאתגרים ככלל שההשתתפות והשילוב הציבו בפניהם ערערו את ביטחונם.

טבלה 6: עמדות כלפי השתתפות והשתלבות של צעירים עם מוגבלות במכינה

היגדים	התחלה	סיום	גודל האפקט	p-value
חשוב שבמכינות ישתתפו צעירים עם מוגבלות	4.4 (0.8)	4.7 (0.7)	0.34	n.s.
בני נוער עם מוגבלות יכולים להשתתף בפעילויות המכינה בהצלחה	3.9 (0.6)	3.7 (1.0)	-0.16	n.s.
המכינה מצליחה להכשיר צעירים עם מוגבלות להשתלב בחברה	3.7 (0.5)	3.7 (1.0)	0.08	n.s.
עדיף שצעירים עם מוגבלות יהיו במכינה נפרדת המתאימה להם [נעשה היפוך סקלה]	4.1 (1.1)	4.1 (1.0)	0.00	n.s.
צעירים עם מוגבלות עלולים להפריע לפעילויות השוטפות במכינה [נעשה היפוך סקלה]	3.6 (1.1)	3.8 (0.8)	0.21	n.s.
השתתפות של צעירים עם מוגבלות במכינה תורמת לכלל המשתתפים במכינה	4.5 (0.7)	4.1 (0.9)	-0.49	< .05
השתתפות של צעירים עם מוגבלות במכינה תורמת לי כרכז במכינה	4.1 (0.6)	3.9 (1.1)	-0.15	n.s.
השתתפות והשתלבות במכינה [ציון מסכם]	4.0 (0.4)	4.0 (0.7)	-0.03	n.s.

תשובות לשאלה פתוחה "מה לדעתך כדאי לעשות, או לא לעשות, על מנת לקדם שילוב של צעירים עם מוגבלות במכינות באופן מוצלח?"

הכנה וליווי הצוות

- ① מיקוד בליווי שאר החניכים במכינה (עבד אצלנו מעולה), הכשרות מקצועיות לצוות המלווה.
- ① יותר חניכה לצוות ולרכז, לוודא שזה קורה פעם בשבועיים, מאוד ממליץ להגביר את הבקרה על זה.
- ① לחייב טיפול של גורם חוץ בנוסף לצוות ולעו"סית המלווה (פסיכולוג או מטפל). לבנות תוכנית מוסדרת ומעוגנת של הרצאות/פעילויות לחניכי המכינה על בסיס דו-חודשי.
- ① הכשרות ייעודיות לפי טיב המגבלה של החניך (שילוב של חניך חירש אינו דומה לשילוב של חניך עם אוטיזם).
- ① להתמיד במפגשים אחת לחודש עם מלווה מקצועי משיבולים.
- ① להנגיש יותר מידע לצוות המכינה לשילוב נכון.
- ① הכשרה טובה למלווים.
- ① להקצות משאבים נרחבים יותר (בעיקר תקציביים) על מנת להקדיש כוח אדם מספק לשילוב צעירים עם מוגבלויות.

שילוב במכינה

- ① לתת להם תפקידים ברורים ומוגדרים שירגישו שיש להם מקום, לא לוותר להם כשאין צורך לכך.
- ① להביא הרצאות בנושא מוגבלויות לכלל המכינה, להיות לאורך כל הדרך בקשר עם גורמים מקצועיים.
- ① לשתף את הקבוצה במכינה מהתחלה על המוגבלות של החניך, גם אם היא לא נראית לעין.
- ① מעבר לליווי הצוות לדעתי צריך להוסיף ליווי מקצועי גם של החניכים.
- ① צריך לעשות התאמה של משבצות הלימודים לחניך עם המוגבלות, או להצמיד לו חונך אישי שיסייע בלימוד. בנוסף להעביר משבצת לשאר חניכי המכינה שתחשוף אותם לנושא.

התאמה

- ① לו"ז מכינתי לאנשים עם מש"ה לא מתאים. יש ליצור מכינה שהמעטפת שלה מאפשרת מגוון, לאנשים עם יכולות שונות, בתוכם גם אנשים עם מוגבלויות.
- ① המכינות קדם צבאיות הן לא מקום לשילוב של אנשים על הספקטרום האוטיסטי. מכבש חברתי כל כך גדול ומצחיק מחייב טיפול הוליוודי צמוד שאין ביכולת המדריך לתת.
- ① מהחוויה שלי, ככל שהחניכים ניגשים ממקום חברי ופחות טיפולי, ככה השילוב יותר מוצלח. בשביל זה צריך ליווי טוב מצד הצוות ותשומת לב לסיטואציות בעייתיות.

הכנה לפני המכינה של החניכים

- ① שלבי ההתקבלות למכינה צריכים להתחיל מוקדם, לפעמים הם באים עם חשש וחלק מההסתגלות למסגרת חדשה זה להיחשף אליה בהדרגה. קשר עם הורים בעיניי חובה ותורם לסנכרן את הבית והמכינה ולהעלות נקודות שיכולות להבין/לסייע בתרגום/בתיווך של דברים.
- ① לייצר תיאום ציפיות עם החניכים לפני שנת המכינה.

פרק שלישי: ממצאים העולים מהראיונות עם חניכים

במסגרת המחקר המלווה לתוכנית "שיבולים", הופנה הזרקור אל משימת ההצגה העצמית אליה נדרשים החניכים/ות. הצגה זו היא מנדטורית ותכליתה לשתף את הקבוצה בקושי או במוגבלות עמם מתמודדת/ת החניך/ה, בפורום קבוצתי משמעותי. על מנת ללמוד על חוויה זו, רואיינו 7 חניכים מ-6 מכינות שונות. המרואיינים נבחרו ע"י רכז תוכנית שיבולים ורואיינו טלפונית באמצע חודש מאי 2020.

רקע

בפתח הדברים, תיארו החניכים/ות את הסיבות העיקריות שהביאו אותם/ן להצטרף למכינה קדם צבאית, בראשן הצורך בהכנה משמעותית לשירות הצבאי, והרצון להתפתח אישית וחברתית. שניים מן המרואיינים ציינו כי הצטרפותם למכינה הייתה מקרית או שלא ביוזמתם.

בכל אחת מן המכינות עוברים החניכים/ות פעילויות וחוויות לימודיות וחינוכיות, הן במכינות עצמן והן ברחבי הארץ, אשר תוכנן מותאם לערכי המכינה ומטרתיה. כל החניכים/ות ציינו שהפעילויות והחוויות משמעותיות עבורם/ן ושהם/ן מוצאים/ות בהן ערך – אינטלקטואלי, אישי או התפתחותי.

"יש ערך לימודי וגם יש ערך קבוצתי. זה גורם לי להשתדל הרבה יותר ולשפר את עצמי [...]"

הצלחתי לחזק תכונות שהיו חלשות אצלי [...]. אני מרגיש שאני יותר מוכן עכשיו"

"השנה הזאת שאבתי כמעט מכל שיעור ערך לחיים שלי [...]. למדתי גם על עצמי דברים שלא

ידעתי על עצמי בפן החברתי"

"... אני צובר חוויות [...] וגם זו העשרה של ידע כללי"

"אני ממש בטוחה שאני אזכור מפה הרבה חוויות, גם עוד הרבה שנים. גם קשרים עם חברים יש

פה, נוצרו קשרים מאוד עמוקים, נחשפתי למגוון רחב של אנשים [...] עוברים פה תהליך, כל אחד

עובר פה תהליך"

"...יש דברים שאני לומד עליהם עוד אז זה משמעותי בשבילי"

"מהר מאוד הבנתי שהשנה הזאת הולכת להיות חד פעמית וממש משמעותית. בעיקר כי זה פשוט

שונה מכל דבר שחוויתי ואני חושבת שגם אחווה"

כבר בתחילת כל אחת מן השיחות ניכר היה כי בשלב זה של השנה, בשלהי המכינה, הם מסוגלים להתבונן לאחור ולזהות תהליכים משמעותיים שעברו, יכולות וכלים שרכשו וחוויות וחברים שצברו. גם כאשר נשאלו המרואיינים/ות על פעילויות משמעותיות פחות, הן תוארו כשוליות ולא האפילו על החוויה החיובית הכללית.

הכנה להצגה עצמית

במהלך ראיונות הקבלה לתוכנית, עודכנו החניכים/ות כי יהיה עליהם/ן להציג את הקשיים או המוגבלויות עמם הם מתמודדים/ות, לחבריהם במכינה³. בקרב כלל המרואיינים פרט לאחת, עורר הדבר חששות והסתייגויות בתחילה, אך חלקם תיארו זאת כחוויה של רגשות מעורבים, והסיפו על החשש גם את ההזדמנות והתועלת הטמונות בחוויה הלא-פשוטה הצפויה להם. שלושה מן המרואיינים ציינו כי התכוונו לשתף את החברים ממילא, כאשר אחת מהם ציינה כי תחמת האירוע בלוח זמנים היוותה עבורה גורם מלחיץ.

"היו קצת חששות – שיתייחסו אלי שונה"

"הייתה לי כוונה מאוד רצינית להציג את המגבלה שלי, ידעתי שזה לא יעזור רק לי אלא גם יעזור להם לדעת איך להתייחס אלי. החשש העיקרי היה שחלק מהחבריה יצחקו עלי או יתייחסו אלי כסוג ביי"

"הנחתי שזה יהיה מאוד מוזן ומאוד ברור שאצטרך לחלוק את הסוד הזה עם שאר חניכי המכינה. זה היה לא פשוט בהתחלה, אבל זה קצת כמו פלסטר שמורידים מהר"

"...כשאמרו לי שאצטרך להציג בהתחלה נורא התנגדתי. תכננתי לעשות את זה, אבל רק אחרי איזה חודשיים.... מאוד חששתי ופחדתי, אבל היה לי בראש הבנה שיש פה חבר'ה באמת איכותיים ומקבלים [...] והרגשתי שזאת הזדמנות בשבילם להכיר אותי כמו שאני"

"בהתחלה קצת לקחתי את זה קשה, חשבתי שזה קצת מאולץ, אבל בסוף זה כן בא באופן טבעי כי הרגשתי שזה לא נעים שאני מסתיר מאנשים דברים"

"בהתחלה ממש היה לי קשה. אני ממש זוכרת שהיו לי איתה [המדריכה] שיחות ארוכות על זה. במיוחד בהתחלה, כשאתה מנסה להתאקלם ולמצוא את המקום שלך, זה קשה לשים משהו על השולחן ושזה מה שיאפיין אותך בעיני אחרים. ככל שהכרתי יותר את האנשים והתחברתי איתם יותר זה הרגיש לי יותר בנוח והבנתי שגם אם אני אדבר על זה הם כבר לא יראו אותו כלקות אלא כבן אדם, שהלקות היא רק אחד מהדברים שלו"

- כפי שעולה מן הדברים שהובאו לעיל, לצד החששות מתגובת החברים למכינה, הנובעים בין היתר מחוויות קודמות של החניכים, ניכר כי התועלות העיקריות שזיהו החניכים בהזדמנות לשיתוף הן:
- א. הקלה בהימנעות מתחושת הסתרה.
 - ב. מתן אפשרות לשאר החניכים להתמודד ואף לסייע עם אתגרים הנובעים מן המגבלה.
 - ג. הזדמנות להסרת מיתוג ודעות קדומות ביחס למגבלה, וקבלת יחס שוויוני.

נדמה כי היכולת לזהות את התועלות הללו ולהכיר בערכן, סייעה לחניכים לעשות את הצעד ולהתמודד עם האתגר, כל אחד בדרכו.

³מרואיינת אחת ציינה כי עודכנה על כך לראשונה רק כ-3 שבועות לאחר תחילת המכינה.

לקראת ההצגה העצמית, קיבלו החניכים/ות ליווי מצוות המכינה, לרוב ממדריך/ת הקבוצה, באופן ובהיקף משתנה – החל מליווי פאסיבי או טכני בלבד ועד להנחיה ממוקדת, גיבוש ותרגול מהלך ההצגה העצמית. ככלל, תהליך ההכנה היה מועיל ומשמעותי, וסייע לחניכים/ות להתמודד עם החששות ולתכנן הצגה משמעותית ואפקטיבית. חשוב לציין, כי אין תהליך הכנה אחיד – רגישות וקשב מצד הגורם המלווה הן האלמנט המכריע, וכי אופן הליווי ותכנון ההצגה נתפר בהתאם לצרכי ויכולות החניך, לאור הדינמיקה הקבוצתית והלו"ז המתוכנן. כל חניך/ה תאר/ה תמיכה וכלים אחרים שקיבל/ה מהגורם המלווה, ורובם ככולם סיכמו את הליווי כמועיל ומשמעותי, גם כאשר צוין חוסר כלשהו בהכנה. יצוין בהקשר זה כי חניך אחד לא חש צורך בליווי, ואף שמח שלא נעשתה הכנה.

"עברתי עם המדריכה על מה שאני הולך להגיד. גם ניסינו כמה שיותר לצמצם כדי שלא יהיה עמוס מדי, וגם תרגלתי את ההצגה מולה [...] זה גרם לי להבין באמת מה יש לי, לסדר את הראש, ועכשיו אני יודע איך להסביר לעצמי מה החולשות שלי ומה המוגבלות שלי"

"ביום הראשון למכינה קבענו (אני והמדריך) שביום השני למכינה, בטיול שלנו נעשה את זה. רצינו לעשות את זה בשלב מוקדם כדי שאני לא אתקשה ואנשים לא יבינו מה אני עושה [...] לא בדיוק ידעתי מתי יהיה זמן הולם והמדריך הציע את הרעיון [...] הוא גם הציע כל מיני נקודות איך להציג את זה, נגיד לא להציג את זה ב'בום', כדי שאנשים לא יהיו בשוק, אלא לאט-לאט. חצי שעה לפני המעגל הוא הכין אותי גם שזה מתקרב, עשה לי שיחת מוטיבציה [...] לא אמר לי יותר מדי מה להגיד, הוא פשוט סמך עלי וזה היה טוב דווקא"

"המדריכה שוחחה איתי. היה דגש בעיקר על מה חשוב לי להגיד, איך אני רוצה שזה יאמר ולתפור את הפלטפורמה הכי נוחה [...] היא ידעה מאוד לאזן בין ללחוץ לבין לשחרר ולעזור לי למצוא את התזמונים הכי נכונים עבורי להיחשף, ועם זאת לדאוג שלמי שאני מספרת יהיה את כל המידע שהוא צריך מתוך מה שאני מספרת."

"הדרך הזאת להיחשף היתה רעיון של המדריכה ואני אישרתי אותו, כי לא ידעתי איך לחשוף את עצמי בפני כולם [...] וגם האפשרות לתרגל אחד על אחד. גם זה שהיה לי זמן להתכונן לפני החשיפה עצמה, להתארגן על עצמי ולהכין את עצמי מנטלית"

"היתה לי שיחה עם המדריכה האישיית שלי ועם עוד מדריכה, שאלו אותי איך אני מרגישה עם זה... הן עזרו לי בקטנה [...] לא היתה התכוננות או הכנה. הבנתי עם עצמי פשוט ללכת על זה. היתה לי הרגשה טובה"

"באתי לראש קבוצה שלי ואמרתי לו שאני רוצה לעשות את זה. אחר כך בניתי את מערך השיעור."

"דיברתי עם המדריכה ואמרתי לה שאני לא מרגיש בנח להסתיר את זה ואז קבענו שאני אעשה את זה. לא תכננתי איך מה ומתי [...] לא היה צורך בתהליך הכנה, זה טוב שזה בא בטבעיות"



שני החוסרים היחידים שצוינו בהקשר לתהליך ההכנה התייחסו להיעדר ניסיון בבניית מערך שיעור, ותרגול מקדים על חברי החדר בלבד טרם ההצגה לקבוצה כולה, אך כאמור, אלו לא העיבו על החוויה ככלל.

ההצגה העצמית

פרט לחניכה אחת, כלל החניכים/ותערכו את ההצגה העצמית במהלך שלושת השבועות הראשונים למכינה, חלקם/ן בתהליך הדרגתי וחלקם/ן במפגש יחיד. המועד ואופן ההצגה תואם, כאמור, בהתייעצות עם הגורם המלווה. ההצגה העצמית כללה בכל המקרים שיתוף בקיומה של מגבלה עמה הם מתמודדים, כאשר מרבית החניכים/ות הרחיבו ושיתפו גם בחוויית ההתמודדות עצמה ובדרכים בהן שאר החניכים יכולים להקל עליהם או לסייע בעת הצורך. החוויה האישית של החניכים מתוארת כמעט תמיד ברגשות מעורבים, אשר תחילתם במבוכה או חשש וסופם בהקלה, סיפוק ושמחה על הצעד.

"התביישתי קצת. לא בקטע של בוש... יותר מבוכה. זאת סיטואציה מביכה מאוד. אבל אחרי החשיפה זה קצת כמו להוריד פלסטר – בהמשך הייתה תחושה של הקלה. חד משמעית"

"[הרגשתי] מוזר, כי אני לא כל כך רגיל לעשות את זה. לדבר עלי, על החולשות, זה לא משהו שאני עושה כל יום. היה לזה זמן מוגדר וידעתי בדיוק מה לעשות ומתי אז זה לא היה קשה"

"בהתחלה היה לי מאוד קשה, הרגשתי חשופה מדי לאנשים שאני לא באמת מכירה עדיין, ואז תו"כ אמרתי כבר "יאללה, כבר התחלתי, תמשיכי עם זה [...]. ותוך כדי צברתי ביטחון"

"הקלה. שסוף סוף יודעים עלי את זה ואני לא צריך להסתיר את זה מאף אחד, שאנשים סוף סוף יודעים מי אני ומה האישיות שלי"

"[זו חוויה פגיעה. [...]. בשנייה הראשונה זה הרגיש מפחיד, אבל אז 5 דקות אחרי, הכל חזר להיות רגיל לגמרי. אחרי השיחה העולם לא התמוטט."

"פחדתי שאני אגיד דברים לא במקום, אישיים מדי, אבל הייתה אוירה רצינית כזאת. החששות היו... רציתי בעיקר להציג את זה ולהוריד את המשקל הזה מהראש שלי. אחרי ההצגה הייתה גם תחושת הקלה, אבל גם את החשש מ[התייחסות אלי כ]סוג ב"

"זה היה קצת מביך, קצת מוזר פתאום לדבר על זה ככה. היה כיף בסך הכל. מאוד נהניתי בסופו של דבר"

ההצגה העצמית לא השאירה את החברים למכינה אישיים והתגובות היו אוהדות, מתעניינות ותומכות באופן גורף. נראה כי תגובות אלו אף תרמו לחוויית ההעצמה של החניכים. אשר לאופן בו חוו חניכי "שיבולים" את התגובות של החברים בקבוצה לאחר ההצגה, עלתה חוויה מעורבת – בעוד שאצל חלק מחניכי "שיבולים" עדיין נותרה מידה של חשש לגבי "מה יחשבו עלי עכשיו", חלקם ראו בתגובות חברי הקבוצה אישור והוכחה לכך ש"למרות" ההצגה העצמית הם נתפסים כשווים בין שווים.

"מזהים! גם בנות כתבו לי וגם באו אלי אחר כך ואמרו לי שנורא מעריכות את זה שעשיתי את זה וכמה זה אמיץ, ושהן מרגישות שאני סומכת עליהן. זה רק שיפר את החוויה החברתית שלי"



"הם [חניכי המכינה] קצת הופתעו לשנייה, קצת שאלו שאלות אבל לא הגיבו בצורה מוגזמת, וזה בסדר כי אני לא רציתי להרגיש מישהו בחוץ, רציתי שיתייחסו אלי כמו מישהו מהקבוצה, וזה בעצם ההוכחה לזה, זה שהם לא התרגשו"

"התגובות היו מדהימות, אנשים ידעו על מה מדובר, אחד החברים אמר שיש לו אחות עם אוטיזם, השני הדריך ילד עם אוטיזם בצופים. אחד מהחבר'ה גם אמר "אזהבים אותך אלעד [שם בדוי]" "חלק ניכר מהמכינה בא אלי ישר לאחר מכן ושאל-מה זאת אומרת, במה זה מלווה, שאלות שעוסקות ברצף. זה גרם לי להרגיש שבמבט לאחור זה לא היה כל כך נורא, וזה היה מאוד מאוד שווה את זה ושקיבלו את זה בהבנה. הם שמחו שנחשפתי ככה"

"אחרי זה קיבלתי תגובות מאוד טובות, מאוד העריכו אותי על זה, קיבלתי טפיחה על השכם. גם הצוות מאוד העריך אותי אחרי זה, אז הרגשתי סבבה. כן היה חשש של מה חושבים על זה עכשיו, גם עכשיו יש את ההתמודדות הזאת, אבל בסך הכל בסדר"

"הייתה מישהי ששאלה אותי יום אחרי זה איך מתבטא האוטיזם שלי [...] היה מישהו שאמר לי שהוא ממש אהב את זה ששיתפתי, שכל הכבוד, היו אנשים שהיו קצת מופתעים, אבל בגדול לקחו את זה בדרך טובה"

"חשהו שממש הערכתי זה ש... אני מאוד מאוד צוחקת על עצמי, יש לי הרבה הרבה הומור על הלקות שלי, וחברים שלי מהר מאוד הצטרפו לזה. במקום להירתע מזה, הם גם התחילו לצחוק על זה. זה מה שגרם לי להבין שהם מרגישים עם זה בנוח"

במבט כללי, להצגה העצמית ערך רב בשני מישורים: במישור האישי – תחושת הקלה וחווית הצלחה בהתמודדות עם קושי, ובמישור החברתי – פתח לחוויה חברתית אותנטית ומשחררת ולקבלת סיוע חברי בעת הצורך.

כלל המרואיינים התייחסו בדיעבד לחוויה כחיובית ומשמעותית, כמו גם, מצאו בה מגוון תועלות הנוגעות להתפתחותם האישית, ליחסים עם חבריהם לקבוצה, להתמודדותם עם המגבלה, לתחושת הערך העצמי שלהם ואף לתחושת שליחות:

"בתכל'ס זה עוזר מכל כך הרבה בחינות – זה אומר שאנשים יכולים לדעת שאם אני מתנהג בצורה מסוימת, הם יודעים שזה לא בגלל שאני קרציה אלא בגלל שאני על הרצף. אנשים יכולים גם לראות את הצד שלי, יש לי הזדמנות להציג קבוצה מסוימת (אוטיסטים בתפקוד גבוה) שלא יוצא להציג אותה. אני מרגיש בזה גם שליחות מסוימת."

"זה מאוד חשוב. כי אם לא ההצגה העצמית הזאת זה פשוט להסתובב בין החברים שלך 24/7 בתחושה שאתה מסתיר משהו וזה מאוד לא בריא בקשרים חברתיים [...]. יש בזה משהו מאוד מבגר. אתה עושה את זה בעצמך, אף אחד לא מתווך את זה עבורך, אתה גאה בעצמך, זה הרבה יותר נכון"

"היא [ההצגה העצמית] תרמה בזה שהיא הביאה איתה איזשהי הבנה מצד החניכים שאולי יהיה לי קצת יותר קשה, יותר מורכב להיות בסיטואציות מסוימות. זה עזר לי גם להתפתח חברתית, דווקא מתוך הקושי של החשיפה עצמה. היה כבוד, התייחסו אלי אחרת בקטע טוב"

"הבנתי שזה ממש ממש מקל, כי לא הבנתי עד כמה זה שאני מסתירה משהו מקשה... זה מאוד עזר לי להמשיך הדרך כי זה עזר להם להבין כל מיני דברים וגם אני חושבת שהתפתחתי מזה מאד – השיעור שאני עשיתי גרם לי להשלים עם זה יותר"

"[...] זה שאנשים הבינו את מקור הבעיה עזר לאנשים להתמודד ולעזור לי."

"אני חושבת שבגלל שזו פעם ראשונה שבאמת הייתי צריכה לתת לזה במה, זה גרם לי לחשוב הרבה על איזה חלק יש לזה במוי שאני ואיך אחרים רואים את זה. עד עכשיו חשבתי שזה מה שיאפיין אותי, ועכשיו הבנתי שזה לא כזה גדול ומצל על שאר הדברים. וגם שלדבר על החולשות שלך זה לא דבר רע."

לאחר ההצגה העצמית נערכה שיחת עיבוד רק לשני חניכים; אחת ציינה כי חשיבותה הייתה בכך שהבהירה לה כי הצוות מתעניין בחוויה שלה ובתחושותיה, ולא מסתפק רק בביצוע ההצגה ואילו השני ציין כי השיחה חיזקה את התחושה שהיה זה הדבר הנכון לעשות. יתר החניכים ציינו כי הצוות פנה אליהם במילות עידוד, חיזוק ובשבחים, אך לא התקיימה שיחת עיבוד מסודרת. מצד חניכים אלו לא עלתה ציפייה או אכזבה מכך שלא התקיימה עמם שיחת עיבוד, על אף התועלת הפוטנציאלית הטמונה בה.

כאשר נשאלו המרחיבים על הצעות לשיפור תהליך ההצגה העצמית, מרביתם התייחסו דווקא להיבטים של שימור:

- .: הקפדה על ליווי אישי איכותי.
- .: הקפדה על תזמון ההצגה – בראשית תקופה המכינה.
- .: מתן חופש ביטוי לרצונות החניך המציג.

סיכום והמלצות

תהליך ההצגה העצמית מזמן עבור החניכים מפגש מאתגר עם חבריהם למכינה, אך גם עם עצמם. העיסוק הישיר והעמוק במגבלה, הן בשלב ההכנה והן בשלב ההצגה עצמה מייצר חששות הנובעים מחוויות עבר מחד ומתרחישים עתידיים מאידך. עם זאת, ניכר כי התהליך מקדם ומפתח את חניכיות "שיבולים" מבחינה אישית וחברתית וכי דווקא בקושי הטמון בתהליך אתגרי זה, יש כדי להעצים ולחזק את משתתפי התוכנית. להלן מס' היבטים נוספים לשימור:

✓ **תהליך ההכנה** – ניכר כי תהליך ההכנה להצגה היה מועיל ומשמעותי, כמו גם, סייע לחניכים/ות להתמודד עם החששות ולתכנן הצגה משמעותית ואפקטיבית. עוד עלה כי אין תהליך הכנה אחיד – רגישות וקשב מצד הגורם המלווה הן האלמנט המכריע, וכי אופן הליווי ותכנון ההצגה נתפר בהתאם לצרכי ויכולות החניך, לאור הדינמיקה הקבוצתית והל"ז המתוכנן.

∴ **המלצה:** מומלץ להמשיך ולהקפיד כי הליווי ותהליך ההכנה להצגה יהיו גמישים, שיתופיים וקשובים לצרכי החניכים/ות ("שיבולים"), כמו גם, יתייחסו לחששות ולהסתייגויות החניך/ה, לצד עידוד וחיזוק תחושת המסוגלות שלו/ה. כמו כן, יש להמשיך ולהקפיד על בחירת המועד והמסגרת לביצוע ההצגה באופן שייצר סביבה נוחה ככל האפשר לחניך/ת "שיבולים".

✓ **הצגה עצמית** – ניכר כי ההצגה העצמית הייתה חוויה חיובית ומשמעותית עבור חניכיות "שיבולים". כמו כן, עלה כי להצגה היה ערך רב, הן במישור האישי (התפתחות אישית, חווית הצלחה בהתמודדות עם קושי ותחושת הקלה) והן במישור החברתי (התפתחות חברתית, פתח לחוויה חברתית אותנטית ומשוחזרת ולקבלת סיוע חברי בעת הצורך). בנוסף, עלה כי היו חניכיות "שיבולים" שראו בהצגה העצמית שליחות והזדמנות להסרת מיתוג ודעות קדומות ביחס למגבלה.

בנוסף, עלה היבט אחד לשיפור:

!! **שיחת עיבוד** – מסתמן כי חשיבות שיחת העיבוד לחניכיות "שיבולים" לאחר ההצגה (נערכה רק לחלק מן החניכים/ות), הייתה בחיזוק תחושת החניך/ה כי ההצגה הייתה מהלך שנכון היה לעשותו, כמו גם, בכך שהבהירה לחניך/ה כי הצוות מתעניין בחוויה ובתחושה שלו/ה לאחר ההצגה.

∴ **המלצה:** לנוכח התועלת הפוטנציאלית הטמונה בשיחה זו, מומלץ לקיים שיחת עיבוד מסודרת, בסמוך למועד ההצגה, עם כל אחד ואחת מחניכיות "שיבולים".

פרק רביעי: ממצאים העולים מהראיונות עם רכזים

חלק זה מתבסס על שבעה ראיונות טלפוניים שבוצעו עם רכזי תוכנית "שיבולים" במכינות קדם צבאיות (בנוסף בוצעו שלושה ראיונות טלפוניים קצרים וממוקדים עם מדריכים אישיים של חניכי "שיבולים" במקרים בהם היה צורך בהשלמת מידע בנוגע להצגה העצמית של החניכים). המראיינים נבחרו ע"י רכז תוכנית שיבולים. כל הראיונות התקיימו בחודש מאי 2020.

ניהול תיק

① בשנה שעברה צוות המכינה קיבל ליווי מקצועי מיועץ אליו ניתן היה לפנות בהתאם לצורך ובזמנת הצוות. החל משנה זו השירות הובנה כך שהיועץ הוא "מנהל תיק" שנמצא עם צוות המכינה בקשר גם מיוזמתו ומעורב יותר בקשר מול החניך ומשפחתו על פי הצורך.

מן הראיונות עם הרכזים עלה באופן ברור כי המודל השנה אפשר התנהלות טובה יותר, מובנית ומקצועית יותר ביחס לשנה שעברה בכל הקשור לחניך "שיבולים". כמו כן, עלה בבירור כי מנהלות התיק השנה (בהשוואה לשנה שעברה) היו עבור המכינות וצוותיהן כתובת מקצועית, זמינה וקבועה להתייעצויות אשר מכירה טוב יותר את החניך (מלווה כבר בקיץ טרום המכינה), הרקע שלו, מעורבת ובקיאה בפרטים, כך שניתן היה להגיב לסיטואציות שונות ולהתמודד איתן בצורה טובה, מהירה ומדויקת יותר. עוד ציינו הרכזים כי המצב בו מנהלת התיק קיזמה וקבעה פגישות והייתה מעורבת יותר בכל הקשור לחניך "שיבולים" חייב את הצוות להתכנס מס' פעמים במהלך השנה ולקיים דיון / שיח באשר לחניך, השתלבותו במכינה וכיו"ב. בנוסף, עלה כי המעורבות של מנהלת התיק גם בקשר מול משפחתו של החניך הייתה בעלת ערך ותרמה לתחושת הביטחון של הורי החניך כי השילוב במכינה נעשה בצורה מקצועית. עם זאת, אחד הרכזים שראיינו ציין כי ייתכן וההשוואה לשנה הקודמת פחות מדויקת במכינה שלו בשל השוני הרב בין המגבלה של חניכי השנה הקודמת (קוגניטיבית) למגבלה של החניכה השנה (פיזית), השוני בצרכים (ההרגשה השנה היא שהצרכים יותר קטנים ולכן הצוות פחות זקוק לייעוץ) ואי הוודאות הכללית שחווה הצוות בשנה שעברה. לתחושתו של אותו רכז, במודל הישן, כאשר היוזמה הייתה בידי של צוות המכינה, היה נוח יותר ליצור קשר ולפנות ליועץ (כפי הנראה התחושה של צרכים יותר קטנים השנה בשילוב עם התחושה שהיוזמה השנה פחות בידי של הצוות, הביאה אותו לראות במנהלת התיק כתובת פחות רלוונטית / מתאימה להתייעצות).

"... 1. ראינו שיש איתנו מישהו שבקיא בפרטים וזה מאד היה נוח כי לא צריך לספר את הסיפור של החניך מההתחלה, הרקע היה ידוע (למנהלת תיק). 2. זה הביטחון שיש מישהו שהוא כתובת קבועה גם ליומיום ולא רק למקרי קיצון. 3. הרגשנו שיש מערכת. כשהתחלנו את הפרויקט לפני ארבע שנים התחושה הייתה יותר של ליוו אותנו עד שהחניך הגיע ומכאן ואילך לא ידענו איך זה עובד, איך לנהל את זה

זוהר הרבה יותר מובנה עכשיו. למו ולחניך יש כתובת קבועה לליווי. יש כתובת מקצועית... תהליך מובנה עם הילד לאורך כל השנה, תהליך שבדק את עצמו כל השנה, איפה רצינו להיות ואיפה אתה בפועל. עזרה לנו לדעת איך לעזור לילד. אנחנו לא מכירים את העולם של חינוך מיוחד ומוגבלויות וזה שהיא הייתה, כתובת מקצועית, היא נתנה לנו עיניים ללמוד לקרוא את הסיטואציות ולהתמודד איתן. היה חניך שהשתמש בצד הרפואי שלו כבריחה מאחריות, לא לעשות תורנויות ולא לצאת לטיולים. אנחנו כאנשי צוות עשינו הכל אבל לא במאה אחוז יודעים מה אפשרי לדרוש ומה לא, מה הציפייה מאיתנו ביחס לילד הזה. היום אני הרבה יותר מבין מה רוצים ומצפים מאיתנו ביחס לילד וזה הרבה בזכות מנהלת התיק."

"בגלל שהמנהלת תיק היא גורם הייעוץ שלי אני שולחת לה הודעה על כל בעיה וכך יכולנו להגיב לכל מיני סיטואציות הרבה יותר מהר וטוב, גם ביחס לשנה שעברה. עכשיו זה באמת היה מהקיש, מההתחלה, היא יושבה איתנו בקיץ ועשינו מפת מנהיגות וכל ההתנהלות השנה היא אחרת לחלוטין... הייתה לנו חניכה שהייתה במשבר, לא רצתה להיות וזה קרה בפתאומיות ותוך יומיים עשינו ישיבה שכללה את כל הדמויות בחיי החניכה ויכולנו באמת לתת מענה מהיר בגלל שהמנהלת תיק הייתה מאד מעורבת והכירה את החניכה ומעודכנת במה קורה איתה אז בשעת משבר המענה היה מהיר. בשנים קודמות זה לא היה כך, ההיכרות הייתה הרבה פחות טובה ועכשיו אפשר לתת מענה יותר מוצלח, מהיר ומדויק."

"השנה היה תלמיד שחשב לעזוב, אחד מהחניכים של שיבולים ואני חושב שזה שא' הייתה איתנו זה מאד עזר והיא דיברה עם ההורים, הייתה פגישה משותפת והיא הביאה את הדעה המקצועית שלה וזה מאד הוסיף גם מבחינת ההורים שרואים שעושים פה עבודה מקצועית."

"אני לא יודע אם זה קשור או לא, החברה של שיבולים של שנה שעברה לעומת השנה זה שונה מאד מבחינתי. המוגבלות שנה שעברה הייתה קוגניטיבית והשנה היא פיזית וזה שינה את הצרכים וההתנהלות. בתחושה שלי שנה שעברה דווקא בגלל שזה היה בידיים שלנו זה היה טוב, הייתה תחושה שאפשר לפנות ולשאול וכו'. השנה הרגשתי שהצרכים שלנו יותר קטנים ולכן לא כל כך הרגשנו את הצורך של לפנות. אני אגיד שברגע שזה בא מבחוץ ונפול עליך לא תמיד בסיטואציה אז זה נדחק. אתמול לדוגמה חזרנו למכינה. לי המלווה יצרה קשר. עם כל הקורונה וההתארגנויות הטכניות אמרתי לה תודה רבה ואני אגיע לזה... אני לא יודע אם אני אגיע לזה. אולי זה קשור לזה שהצורך יותר קטן אבל זה חלק מהעניין. יש פה כמה מרכיבים אבל זה אחד הדברים שהרגשתי. יש לזה הרבה חסרונות שזה בידיים שלנו, ברמה נגיד של לקבוע פגישה ולשבת ולדבר זה יותר קרה השנה כי היה את הגורם החיצוני אבל מבחינת תקשורת וזמינות כשזה היה בידיים שלנו הרגשנו יותר נוח להתקשר והשנה זה פחות. יכול להיות שזה קשור לדחיפות ולצרכים, יכול להיות שזה נבע גם מזה שהייתה שנה שעברה הרבה אי ודאות באופן כללי ואז התקשרנו ושאלנו והשנה הצורך יותר קטן... פחות כתובת להתייעצות, אני מנסה לשקף שההשוואה לשנה שעברה פחות מזויקת בעיקר בהבדלים בקשיים של החניכים."

היתרונות של ניהול התיק במודל החדש שצינו ע"י הרכזים בשכירות גבוהה יותר היו:

✓ כתובת מקצועית מעורבת יותר וזמינה שסיפקה לצוות המכינה ידע שאין לו ובכך הפכה את עבודתו (בהקשר לחניך "שיבולים") למקצועית יותר.

✓ גורם חיצוני שחייב את הצוות לעצור את השגרה היומיומית, לדבר ולהתכנס לחשיבה בנוגע לחניך "שיבולים" באופן סדור.

בשכיחות נמוכה יותר צוינו היתרונות הבאים: התשתית והבנייה של תיק חניך מסודר (מרכז את המידע) ע"י מנהלת התיק (צוות המכינה פחות פנוי להשקיע בדבר) וההיכרות של הורי חניך "שיבולים" עם מנהלת התיק והקשר שלה עימם (מסייע גם למכינה). כמו כן, אחד מן הרכזים ציין את היתרון בכך שמנהלת התיק (במכינה שלהם) העבירה מס' מפגשים לכלל חניכי המכינה, שעסקו בתוכנית "שיבולים" וסיפקו ידע גם באשר לסוג המגבלה של החניך (מנהלת התיק מעורבת בהנגשת ידע והסברה בנושא לכלל החניכים).

"שיש מעורבות הרבה יותר משמעותית של המנהלת תיק וזה הופך אותנו ליותר מקצועיים, כי יש במי להיעזר. בגלל שהמנהלת תיק מרגישה יותר מחויבת לתהליך הזה אז היא גם מהווה תזכורת חיצונית עבורנו שיש כאן חניכה משולבת שצריך לדאוג לה ולהמשיך לדבר על זה כל הזמן. זו יציבות חיצונית שהיא מאד מועילה. מעין שעון מעורר כזה..."

"... הליווי של המנהלת תיק הופך את זה ליותר מקצועי פשוט. המנהלת תיק פגשה את החברה [כלל חניכי המכינה], העבירה כמה מפגשים על שיבולים ואספרגר. הפרויקט הזה הוא מאד קבוצתי, זה תהליך שהקבוצה עוברת ולא רק החניך."

"היתרונות הם מבחינת התשתית והבנייה כלומר, לשבת עם החניכה ולבנות תיק בצורה פיזית, לשאול שאלות, לכתוב ולרכז מידע זה מאד חשוב שזה נעשה ע"י גורם חיצוני כי בשנה קודמת לא הגענו לתחילת שנה עם תיק מסודר, זה קרה תוך כדי ספטמבר ובשלב רחוק."

בנוסף, חלק מן הרכזים שיבחו את ניהול התיק ע"פ המודל החדש ושני רכזים העלו הצעות לשיפור: לבנות תקשורת ישירה וסדירה יותר בין מנהלת התיק למדריך/ה האישי/ת והצוות (המדריך/ה והצוות ירגישו נוח יותר לפנות למנהלת התיק, להתייעץ ולהיעזר בה) ולייעל את מפת המנהיגות כך שכלי זה יהיה קצר, תמציתי ופחות מסורבל.

"זה היה מדהים השנה, ממש נהייתי מזה."

"אני חושב שצריך אולי לבנות איזושהי מערכת תקשורת יותר סדירה בין המנהלת תיק לבין הצוות שלנו. אני הייתי בקשר עם המנהלת תיק לפחות כמו ת' [המדריכה] אם לא יותר וזה צריך להיות הפוך כלומר שהתקשורת הסדירה תהיה יותר עם ת' המדריכה כי היא הרבה יותר בשטח ממני. זה צריך להיות יותר ישיר וגם יותר סדיר מול הצוות עצמו כלומר למצוא מינון יותר אינטנסיבי ממה שהיה השנה... לפעמים הייתה חשיבה בצוות סביב החניכה שלא עירבה את המנהלת תיק. היו מצבים שאנחנו הרגשנו שאנחנו "יודעים" מה אנחנו עושים ואם הייתה תקשורת יותר טובה בין מנהלת התיק ות' אז גם ת' הייתה מרגישה שזה יותר נוח וזמין לה, כלי שעומד לרשותה ויכולה לעשות בו שימוש."

"מפת המנהיגות לא כל כך מצליח לעבוד, זה מסורבל מדי. אנחנו מאד עמוסים והכלי הזה צריך להיות קצר ותמציתי ויעיל ובפועל הוא מסורבל. אנחנו מתנהלים במקצבים יותר מהירים."

הכנה להצגה עצמית

מן הראיונות עם הרכזים עלה כי בכל המכינות נערכו עם חניכי "שיבולים" שיחות הכנה, בחודש ספטמבר (תחילת השנה), לקראת ההצגה העצמית. למעשה, נראה כי ההכנה להצגה העצמית הייתה תהליך שתחילתו כבר בשלב תיאום הציפיות עם החניך/ה (טרם המכינה), בו הוסבר הנושא וחשיבותו (נראה כי שם זרעו הזרעים להכנה ולהצגה). כמו כן, עלה כי בדרך כלל המדריך/ה האישי/ת ערך/ה את שיחות ההכנה, כליווי ומעורבות של מנהלת התיק (בחלק מן המכינות גם הרכז ובעלי תפקידים נוספים בצוות השתתפו בשיחות ההכנה).

"ההכנה הייתה ארוכה. זה היה תנאי ברור מלכתחילה. אמרנו שמצפים שתהיה הצגה עצמית וזה הכרח. אח"כ בתחילת השנה זה נבנה עם המדריכה המלווה ומנהלת התיק..."

"לי הייתה שיחה עם ע' החניכה כבר כשבאה להתקבל למכינה. היה לי חשוב לדבר על זה שזה מרכיב מאד חשוב במיוחד לאור הפקת הלקחים משנה קודמת. עשינו עוד שיחה והייתה לה שיחה עם המדריכה שלה לקראת ההצגה עצמה."

"כן, יותר משיחה אחת. מההתחלה זה היה אחד הדברים הראשונים שדיברנו איתו עליהם. הסברנו שלנו זה חשוב."

עוד עלה כי רוב ההורים מעורבים בנושא ברמת העדכון והיידוע.

"כן, אני גם נפגשתי איתם, הייתה גם פגישה משותפת עם המנהלת תיק. ידעו שההצגה הולכת לקרות בתחילת שנה. עדכנתי אותם אחרי השיחה שהייתה טובה. מולי ומול ת' [המדריכה] לא הייתה מעורבות מלבד עדכון."

באשר לנושאים שנכללו בשיחות ההכנה, ציינו הרכזים מגוון ממנו עלה כי הדברים המרכזיים שנכללו בשיחות אלו היו הסבר על הרציונל שמאחורי ההצגה העצמית וחשיבותה, בירור מה רוצה לשתף, כיצד רוצה לעשות זאת, סיוע בדיוק סוג העזרה שהחניך/ה צריך/ה (מה צריך/ה מהקבוצה ומה יעזור לו/ה להתמודד עם הקושי), כמו גם, עזרה במסגור ומיקוד הדברים.

"דיברנו על מה הקושי שלו ומה הוא צריך מהקבוצה, למה הוא רוצה לשתף, מה הולך לשתף ומה הצורך שלו. מה השלבים שנכון לו לעשות והחלטנו שזה יהיה מדורג. הוא התאמן עליי בהצגה."

"הסברנו למה זה חשוב שזה יקרה ויקרה מוקדם, ככל שנדחה זה יהיה פחות טוב. שאלנו אותו איך הוא מרגיש עם הדבר הזה ואיך היה רוצה שזה יקרה."

"ההכנה הראשונית הייתה כבר באוגוסט, דיברנו על זה שתהיה בספטמבר שיחה והיא תצטרך להציג את הקשיים שלה או לספר את הסיפור שלה, לדבר עם שאר המכיניסטים על דברים שהיא צריכה עזרה. אמרנו לה שאנחנו מאמינים שזה לטובתה וכך יכירו אותה טוב וידעו להכיל אותה. אז



הדרך למצוא את המקום שלה. היא אמרה מה קשה לה ואנחנו שאלנו אותה מה יהיה לה יותר קל ומה יעזור לה להתמודד, לעזור לה לדייק את סוג העזרה שהיא צריכה."

בהמשך ציינו הרכזים מס' חששות / קשיים שהעלו חניכי "שיבולים" לקראת ההצגה: חשש / קושי לעמוד ולדבר מול קהל, חשש להיחשף, פחד לשכוח זכרים שרוצה לומר, חשש שיתייחסו אליו/ה אחרת בעקבות ההצגה. ההתמודדות של הצוות עם חששות / קשיים אלו הייתה באמצעות קיום חזרות עם החניך/ה לקראת ההצגה והצגה הדרגתית (קודם הצגה בפורום מצומצם שהיוותה אבן דרך מחזקת לקראת הצגה בפורום רחב יותר).

"פחד שיתייחסו אליו אחרת, שירחמו עליו... ניסינו להציע לו לעשות את זה בהדרגתיות, תוך כדי שיחות ההכנה התחיל לשתף אנשים קרובים אליו, מן הדרגתיות כזו וראינו שהשמיים לא נופלים אז התקדמנו."

"מאד פחד, לטענתו יש לו גמגום שאני לא נתקלתי בו. זה פווד במה... עשינו איתו חזרה, בצוות המצומצם, חזרה גם בלי דף."

עוד עלה כי החניכים העלו בקשות / ציפיות לקראת ההצגה ובעיקר הכוונה בבניית ההצגה, התקדמות בנושא בקצב של החניך/ה ונוכחות (או היעדרות) של אנשי הצוות בהצגה עצמה. כמו כן, עלה כי הצוות נענה לבקשות / ציפיות אלו (למעט מקרה אחד בו נאלץ הצוות להציב תאריך יעד להצגה עצמית לנוכח בקשות חוזרות לדחיית ההצגה וחוסר הרצון של החניך להציג).

"פשוט ביקש שנלווה אותו בזה ונעזור לו וזה ייעשה לאט והקצב שלו הוא חשוב."

"היה חשוב לו שאני אהיה אבל לא מעבר."

"הוא ביקש עוד זמן כל פעם, הדיבור היה שזה קורה בהתחלה ובפועל קרה אחרי חודשיים בערך... היה לו מאד חשוב שזה יהיה במילים שלו ובקצב שלו וכך זה היה, כן קצת דחפנו אותו לספר... היה שלב שאמר שהוא לא רוצה ואם נכריח אותו אז הוא יעזוב. הוא לא רצה באמת לעזוב אבל זה היה השיח... אמרנו שאנחנו רוצים שהוא יהיה אבל צריך לקרות משהו בכיוון של הצגה עצמית ובסוף הצבנו יעד, עד סוף החודש זה קורה."

הצגה עצמית

מן הראיונות עם הרכזים עלה כי ההצגה העצמית של חניכי "שיבולים" נעשתה בחודשים ספטמבר – אוקטובר ולרוב באופן הדרגתי (בדרך כלל שיתפו חניכי "שיבולים" ראשית את חברי החדר שלהם וחברים קרובים ורק לאחר מכן פורום רחב יותר). כמו כן, עלה כי בחלק מן המכינות ההצגה העצמית נעשתה במסגרת (זמן ייעודי) שבה חניכי המכינה מעבירים לאורך השנה נושא שרוצים או מספרים על עצמם, ובחלקן במסגרת "מעגל שיתוף". בהמשך, ציין אחד הרכזים כי במכינה שלהם בפועל ההצגה העצמית של החניך כלל לא עסקה במגבלה / קושי / צרכים שלו, על אף הניסיון של הרכז, תוך כדי ההצגה, לעודד אותו לשתף גם בנוגע לכך. עוד הוסיף אותו רכז כי הוא עצמו, באחד מן השיעורים במכינה אשר בהם לא נכח חניך "שיבולים", דיבר בפני החניכים על המגבלה / קושי של החניך וכי הייתה לכך חשיבות (עמדת התוכנית היא כי כל שיחה על החניך צריכה להיעשות בידיעתו והסכמתו של האחרון).

"בשלב הראשון הוא סיפר לחברים קרובים ולחדר ואח"כ לחוליה שזה מעגל קטן יותר (12 איש), אח"כ סיפר לפורום הרחב (50 איש)."

"עם החדר הוא דיבר כבר בשבוע הראשון, הצוות יזם את זה כי זה חשוב לחדר, זה המרחב האישי וצריך לדעת איך להיות רגישים לזולת ולא רצינו שיחשבו שהוא מוזר או חריג. יש כאן ממד של שקיפות שחשוב היה לעשות את זה במייד.".

"זה נעשה במסגרת שבה לאורך כל השנה חניכים מציגים את הסיפור שלהם, יש להם שעה ורבע לדבר על עצמם, בעצם כולן עושים את זה אז זה היה לה מאד נוח לעשות את זה כמשבצת הזו. זו פלטפורמה שמיועדת לכך שתבוא לספר על עצמך."

"הוא בסוף לא שיתף כלום, סיפר שלמד בפנימייה וגר בעפולה... אני ניסיתי לדרכן אותו תוך כדי ההצגה אבל הוא לא סיפר... פשוט לא עבד. אני באחד השיעורים במכינה כשהוא לא היה דיברתי על מה שקורה ואמרתי חבר'ה צריך לעזור. הוא היה נראה בחור רגיל אבל משהו בתקשורת או בתפיסה שלו לא עובד. זה היה חשוב שאני הצגתי את זה בסופו של דבר... אחד הדברים היפים במכינה שלנו זה שלכל אחד יש את הסיפור שלו ואני חושב שיש הכלה מאד גדולה. זה מדהים לראות שאוהבים לא משנה מה אתה ומי אתה."

עוד ציינו הרכזים כי בהצגה העצמית, מלבד חניכי המכינה, נכח הצוות (בהרכב מלא או חלקי) ובשתי מכינות נכחה גם מנהלת התיק.

תגובות חניכי המכינה

מן הראיונות עם הרכזים עלה כי התגובות מצד חברי הקבוצה לאחר ההצגה העצמית היו חיוביות, מפרגנות ותומכות. אחד הרכזים הוסיף וציין כי ההצגה תרמה לחיזוק הקשרים החברתיים של החניך עם שאר חניכי המכינה ואלו נמשכו לאורך השנה על אף שהחניך עזב את המכינה לאחר 40 יום מסיבות



בריאותיות. עם זאת, עלה כי באחת המכינות, על אף התגובות התומכות, בדיעבד הבין הצוות שההצגה לא הייתה ברורה דיה לחניכים ולא הביאה להבנה מלאה של הקשיים שחוזה החניכה (רוב החניכים הרחיקו / התרחקו ממנה). בהמשך לכך, צוין כי באותה מכינה זמן מה לאחר ההצגה, חניכי המכינה שעבדו עם חניכת "שיבולים" בפרויקטים שונים, פנו לצוות וביקשו הבהרה כיצד עליהם לפעול בסיטואציות שונות. בשאר המכינות, צוין כי לאחר ההצגה, התגובות מצד חברי הקבוצה שלא בפני החניך היו חיוביות או כלל לא היו תגובות שלא בפני החניך.

"תגובות מאוד חיוביות ומחבקות. אמרו שעכשיו מעריכים הרבה יותר."

"תגובות מאד מפרגנות, חבריות."

"החבר'ה התפעלו מאד ממנו ואיך הציג את זה. שבועיים לאחר מכן גילו לכחור סרטן בראש וכבר באוקטובר נסע לטיפולים בארה"ב אבל הוא בקשר עם החבר'ה ואיתנו וזה מפתיע כי הוא היה במכינה רק 40 יום. רואים את הביטחון החברתי שלו בצורה מאד חזקה ואני תולה את זה הרבה בשיחה הזו."

"נפל האסימון כזה, כקבוצה הם היו מאד תומכים בסיטואציה. אבל... בדיעבד היא לא הייתה מאד ברורה, זה לא הסברה... הם הבינו מה היא צריכה אני חושבת... זה שיפר אח"כ את היחס אליה, היה יותר קל להם להכיל אותה. בטווח הארוך, בדיעבד הבנתי שהרבה מהם עדיין לא הבינו אותה, לא הבינו לעומק מה הקשיים שחוזה בעולם, במכינה והיה להם קשה איתה, הם הרחיקו אותה והיא התרחקה. אני מהצד יכולתי לראות ימים שלמים שהיא לא מדברת עם אף אחד. פה ושם היו אנשים שעשו מאמץ לפרוץ את המחסום ולהתקרב אליה, ממש בודדים. עכשיו היא לא בריחוק הזה. זה השתנה... בעיקר בהקשרי עבודה, אנשים שעבדו איתה על פרויקטים וועדות, באו אלינו לשאול שאלות במן אמירה של לא הבנו מה אנחנו צריכים לעשות בסיטואציה."

שיחת עיבוד

מן הראיונות עם הרכזים עלה כי כמעט בכל המכינות התקיימה שיחת עיבוד עם חניך "שיבולים" לאחר ההצגה. כמו כן, עלה כי רוב חניכי "שיבולים" תיארו תחושת הקלה אחרי ההצגה, הרגשה טובה ושמוחה שעשו את המהלך (אחת החניכות הביעה תקווה כי למרות ששכחה לומר חלק מן הדברים שתכננה והייתה מאד לחוצה בהצגה, זה היה מספק). באשר לשינוי בהתנהגות החניך אחרי ההצגה מול הקבוצה, ציינו חלק מן הרכזים התנהגות מעט יותר נינוחה ואף פתיחות מסוימת (חלק מן הרכזים ציינו כי לא ניכר שינוי בהתנהגות החניך אחרי ההצגה). אחד הרכזים ציין כי ניכר שינוי בהתנהגות החניך אחרי ההצגה בהיבט החברתי (חיזוק הביטחון של החניך בהיבט זה והקשר עם שאר החניכים, כמו גם, למכינה), אשר בתורו, ייתכן והביא לשינוי החשיבה והתפיסה של החניך בנוגע לערך ולתרומה של שנת מכינה עבורו.



"הייתה לו הקלה מאד גדולה. שמח שעשה אתזה."

"אני ישבתי איתו אחר כך בארבע עיניים וביקשתי ממנו לספר איך היה לו. הוא שפך את הלב, יצא בעננים מהשיחה עם המכיניסטים... שימח אותנו שהצליח לומר מה שרצה בצורה בהירה... לא היה זמן למדוד את זה אבל העובדה שהיום אחרי שהיה רק 40 יום במכינה אבל כבר התקשר לומר שרוצה להישאר במכינה שנה ב' עד הקיץ ולא רק עד מרץ... זה מדד להצלחה של השיחה לתת לו מקום. חיזק לו את הביטחון החברתי וגם ייתכן שהבין שהמכינה יכולה לעזור לו, לפני לא ממש הבין למה הוא צריך את המכינה... זה הוא שאל הרבה לפני תחילת שנה ועכשיו הוא במקום הפוך, רוצה להישאר כמה שיותר. משהו ב-40 יום שהיה במכינה ובקשר שנמשך עם החברה ואיתנו ששינה את החשיבה והתפיסה שלו והוא בחור מאד דעתן."

"... זוכרת שאמרה שהייתה מאד לחוצה בשיחה, שכחה דברים שהייתה אמורה להגיד. אמרה משהו כמו שהיא מקווה שלמרות ששכחה והייתה מבלבלת, זה היה מספק... אחרי הייתה לה תחושה של הקלה. הרבה התעניינו בה, שאלו שאלות, גם כי לא כל כך הבינו. התחושה שלה הייתה שתוצאות השיחה היו חיוביות. היא אמרה שבשיחה הייתה מאד לחוצה והיה לה מאד קשה, זה לא קרה כמו שתכננה."

"אני חושב שהוא הרגיש יותר בנוח במכינה כי עד אז זה היה איזה סוד כזה וכאילו היה עליו לחץ מאיתנו לשתף... זה פתח אותו טיפה יותר. זה הוריד לו מן אבן כזו."

הצדדים החיוביים בתהליך והצעות לשיפור

לדיום של רוב הרכזים, הצדדים החיוביים בתהליך של ההצגה העצמית היו הכנות שההצגה העצמית אפשרה מול חניכי המכינה, הן מצד חניך "שיבולים" והן מצד הצוות שלא נאלץ לעסוק בהסתרה. כמו כן, ציינו הרכזים כי חשוב לנהל שיח גלוי בעניין ולשים את הדברים "על השולחן" וכי הכנות והשיח על המגבלה אפשרו לחניכי המכינה להתקרב לחניך/ת "שיבולים", להיות חברים שלו/ה, להבין מה קורה ולדעת להתנהל מול החניך/ה. עם זאת, העלו חלק מן הרכזים דילמה באשר לתזמון ההצגה העצמית והיכולת לאפשר גמישות בעניין בהתאם לתחושת החניך/ה, בשלותו להציג בפני הקבוצה והמצב הקבוצתי.

"אני חושבת שזה שם את הקלפים על השולחן. זה [המגבלה] משהו שרואים ואז חשוב לדבר על זה ולהוציא את זה משיח מאחורי הגב ולנהל אותו. לדבר גם על שילוב באופן כללי ומה הערך של זה במכינה. פחדנו לעשות שיחה על זה שאנחנו בתוכנית שיבולים מבלי שהחניכה חושפת את הקושי שלה. אני מאד שמחה שאנחנו חלק מהתוכנית, זה מאד חשוב לדבר על זה. זה עזר למכיניסטים בהתנהלות מולה, ביומיום איתה."

"זה מאפשר, מאפשר כנות, מאפשר לחניך להיות הוא עצמו, מאפשר לחניכים להגיב ולהיות חלק מהדבר הזה ולהיות חברים שלו. אי אפשר להסתיר כאן וזה מאפשר לנו לצוות להיות אמיתיים ולא לשחק איזשהו משחק וזה גם מה שאנחנו אומרים מלכתחילה ולכן מאד חשובה ההצגה. אי אפשר לשחק משחק בתוך האינטימיות שהמכינה מייצרת."

"אני לא יודעת כמה זה טוב שזה בא מתוך לחץ כי אמרו לו שהוא צריך לעשות הצגה עצמית. היה לו לחוץ לעשות את זה כי זו הייתה ההנחיה. הוא הבין מה הרעיון אבל היה לחוץ לא כי היה לו חשוב שיכירו אותו אלא כי רצה לסיים עם המשימה."

"המרכיב הנעלם פה הוא התחושה האישית של החניך, אני הרגשתי פה שאני לחוץ בגלל הניסיון של שנה קודמת ולע' [החניכה] היה מאד קשה ות' [המדריכה] הייתה קצת בין הפטיש לסדן ואני מאד לחצתי שזה יקרה ושנמצא את המשבצת. זה בעיניי הנעלם. אני גם מרגיש שכמה שאני אדבר על זה בקיץ, זה לא דומה עד שאתה לא נכנס לקבוצה ומרגיש אותה ואיך החניך מרגיש בתוכה. אין לי פה משהו לתיקון אולי זה צריך להיות גמיש יותר עם התזמון כי זה תלוי חניך וקונטקסט קבוצתי."

בנוסף, ציינו שני רכזים לחיוב את ההתמודדות של החניך/ה עם האתגר של עמידה מול קהל ושיתוף במגבלה / קושי וחיוזוק יכולת זו (עמידה מול קהל ושיתוף).

"היכולת לעמוד מול קהל ולספר וזה אתגר שהוא התמודד איתו."

"בעיקר לחזק את היכולת שלו לעשות את זה בעתיד בחיים, אולי. חיזק לו את היכולת הזו."

בהמשך ציינו חלק מן הרכזים מס' הצעות לשיפור תהליך ההצגה העצמית ובכלל: תיק "שיבולים" גנרי המפרט מהם היעדים הנדרשים באופן כללי מחניך "שיבולים", כתובות מקצועיות לפנייה בכל סיטואציה וכיו"ב, גיוס חניך/ת "שיבולים" בשלב מוקדם כדי לאפשר תהליך נכון ולא מואץ, לקיים יותר מהצגה עצמית אחת כדי שניתן יהיה להעמיק מהצגה להצגה את ההיכרות וההבנה בנוגע לחניך/ת "שיבולים" ולמגבלה / קושי שלו/ה, לוודא כי במידה ומנהלת התיק לא תוכל למלא את תפקידה לפרק זמן מסוים תהיה לה מחליפה (רצף של ליווי), לספק סוג של ליווי לשאר חניכי המכינה (ולא רק לחניך/ת "שיבולים").

"אנחנו לא מספיק יודעים מה אנחנו לא טובים בו כי אנחנו לא יודעים ב 100% מה הילדים צריכים ברמת הקווים המנחים (מה ילד צריך לעבור וכאלה, מה אנחנו דורשים, אני יודע לומר מה אני דורש מבחור רגיל...). אם היה לנו תיק "שיבולים" בו כתוב מה היעדים הנדרשים באופן כללי, לבנות את זה כתיק מסודר, מי הם אנשי המקצוע לפנות אליהם בכל סיטואציה. אני הייתי מתקשר או לאפרת או לנועה ושואל."

"ספציפית זה חניך שגייסנו מאוחר אז התהליך היה מאד מזורז ועבור "שיבולים" זה פחות נכון. טוב להתחיל את זה קודם."

"אני חושבת שיש חשיבות בלהתעקש לעשות את זה בשלבים. יכול להיות שבפורומים מסוימים היא הייתה מצליחה להוציא יותר. אני חושבת שמאד חשוב לעשות יותר מחשיפה אחת. אם החשיפה הראשונה עובדת מעולה אז אולי זה מספיק, אבל אנחנו עושים את זה בתחילת שנה אז גם הקבוצה לא כל כך יודעת מה לשאול ואז אני חושבת שכדאי אולי היה לעשות עוד מפגשים של הצגה עצמית יותר עמוקה, מעבר להצגה עצמית ראשונית שקורית בתחילת השנה."

"זה לא היה במכוון אבל מי שליוותה אותנו יצאה לחופשת לידה והיינו כמה חודשים ללא ליווי ואלו היו חודשים קריטיים וזה קצת תקע את התהליך וגם אני חושבת שזה יהיה יותר נכון אם "שיבולים" יתנו ליווי לחניכים מסביב ולא רק לחניך "שיבולים" עצמו. השותפים בחדר לדוגמא גם צריכים איזשהו ליווי במטרה לספק כלים ולתת מענה וגם רגע לדבר על זה. עם השותפים לחדר כן יותר דיברנו אבל אני לא אשת מקצוע בתחום. אפילו למשהו [ליווי] חד פעמי... לא הייתה גם שום שיחה לקבוצה הגדולה על מה זה "שיבולים", לא נאמר בפירוש. החניכים צריכים לדעת ולהבין מה זו התוכנית הזו. גם התוכנית מיועדת גם לקבוצה, מפגש עם אותה אוכלוסייה, ואם לא יודעים שזה קיים אז בעיניי הם מפסידים חלק מאד גדול."

סיכום והמלצות

בסיכום הדברים וכפי שעלה מן הראיונות עם הרכזים, ניכר כי מודל ניהול התיק השנה אפשר התנהלות טובה יותר, מוגנית ומקצועית יותר ביחס לשנה שעברה. כמו כן, ניכר כי ההצגה העצמית הייתה בעלת חשיבות ואפשרה, בדרך כלל, כנות ושיח גלוי על המגבלה של החניך/ה שתרמו לקרבה וליחסי החברות בין חניכי המכינה וחניך/ת "שיבולים", כמו גם, להבנתם של הראשונים את המצב וכיצד להתנהל מול חניך/ת "שיבולים". להלן מס' היבטים נוספים לשימור:

✓ **כתובת מקצועית** – ניכר כי מנהלות התיק השנה (בהשוואה לשנה שעברה) היוו עבור המכינות וצוותיהן כתובת מקצועית, זמינה וקבועה להתייעצויות (המכירה את החניך והרקע שלו, מעורבת ובקיאה בפרטים), אשר סיפקה לצוות המכינה ידע שאין לו ובכך הפכה את עבודתו (בהקשר לחניך "שיבולים") למדויקת ומקצועית יותר.

∴ **המלצה:** לנוכח משמעותו ותרומתו הרבה של היבט זה לעבודת צוות המכינה מומלץ להקפיד כי מנהלות התיק יקיימו תקשורת ישירה וסדירה גם עם המדריך/ה האישי/ת של חניך/ת "שיבולים" (ולא רק עם הרכז/ת).

✓ **גורם חיצוני משפיע** – נראה כיהמצב בו מנהלת התיק יזמה וקבעה פגישות והייתה מעורבת יותר בכל הקשור לחניך/ת "שיבולים" חייב את הצוות לעצור את השגרה היומיומית, לדבר ולהתכנס מס' פעמים במהלך השנה לחשיבה מסודרת באשר לחניך/ת "שיבולים", השתלבותו/ה במכינה וכיו"ב.

✓ **הכנה להצגה עצמית** – מסתמן כי ההכנה להצגה עצמית הייתה תהליך מותאם חניך/ה שתחילתו כבר בשלב תיאום הציפיות עם החניך/ה (טרם המכינה), בו הוסבר הנושא וחשיבותו (נראה כי שם נזרעו הזרעים להכנה ולהצגה ומכאן גם הערך שבהסברת הנושא כבר שלב תיאום הציפיות). כמו כן, נראה כי במהלך ההכנה להצגה עצמית הצוות היה קשוב לרצונות החניך/ה בהקשר להצגה, סייע במסגור ומיקוד הדברים והתמודד עם חששות / קשיי החניך/ה לקראת ההצגה.

∴ **המלצה:** מומלץ להמשיך ולהקפיד על הסברת הנושא וחשיבותו כבר בשלב תיאום הציפיות, כמו גם, להמשיך ולקיים הכנה להצגה עצמית מותאמת חניך/ה וקשובה לרצונותיו/ה וחששותיו/ה.

✓ **כנות ושיח גלוי** – ניכר כי ההצגה העצמית אפשרה לחניך/ת "שיבולים" הזדמנות לשיח כן ופתוח מול חניכי המכינה, כמו גם "שיחררה" אותה/ו ואת צוות המכינה מהצורך לעסוק בהסתרה. כמו כן, ניכר כי יש חשיבות רבה לכנות ולניהול שיח גלוי על המגבלה אשר הביאו וסייעו לחניכי המכינה להתקרב לחניך/ת "שיבולים", לפתח קשרי חברות עימו/ה, להבין מה קורה ולדעת להתנהל מול החניך/ה.

∴ המלצה: מומלץ להמשיך ולחתור לכך שההצגה העצמית תהווה הזדמנות לכנות ולשיח פתוח וגלוי, כמו גם, להבנה טובה יותר של חניכי המכינה, את הקשיים שחווה חניך/ת "שיבולים". בהקשר זה מומלץ לשקול להקצות, במידת הצורך, זמן / מפגש נוסף לשאלות חניכי המכינה, הבהרות והעמקת ההיכרות וההבנה בנוגע לחניך/ת "שיבולים" ולמגבלה / קושי שלו/ה.

בנוסף, עלו מס' היבטים לשיפור / דילמות:

!! מפגשים לכלל חניכי המכינה – מסתמן כי ישנו צורך במתן ליווי מסוים גם לכלל חניכי המכינה בהקשר לחניך/ה ותוכנית "שיבולים" וכי במכינה בה מנהלת התיק העבירה מס' מפגשים, לכלל החניכים, שעסקו בתוכנית וסיפקו ידע גם באשר למגבלה של החניך/ה, היווה הדבר יתרון והיה בעל חשיבות (הנגשת ידע והסברה לכלל החניכים ע"י אשת מקצוע).

∴ המלצה: מומלץ לשקול כי מנהלת התיק תקיים מס' מפגשים לכלל חניכי המכינה שיאפשרו מתן מענה, כלים והסברה בהקשר לחניך/ה ותוכנית "שיבולים".

!! דילמת הגמישות – מסתמן כי במס' מכינות התמודד הצוות עם דילמה באשר לתזמון ההצגה העצמית והיכולת לאפשר גמישות בעניין בהתאם לתחושת החניך/ה, בשלותו להציג בפני הקבוצה והמצב הקבוצתי.

∴ המלצה: מומלץ לקיים דיון בנושא ולשקול מה מידת הגמישות שניתן לאפשר בעניין, אם בכלל, בהתחשב בערך שיש לתזמון ההצגה העצמית בתחילת השנה.

סיכום והמלצות הצגה עצמית, אינטגרטיבי, חניכים, רכזים ומדריכים

הן מן הראיונות עם חניכיות/ות "שיבולים" והן מן הראיונות עם הרכזים, עלתה תמונה בהירה באשר להצגה העצמית וההכנה להצגה זו, ובאשר לחשיבות ולתרומה של אלו. ניכר כי ממצאי הראיונות עם חניכיות/ות "שיבולים" משלימים ומחזקים את ממצאי הראיונות עם הרכזים/ות, ולהיפך.

להלן ריכוז ההיבטים בהקשר זה:

✓ תהליך ההכנה – ניכר כי תהליך ההכנה להצגה (שתחילתו כבר בשלב תיאום הציפיות עם החניך/ה טרום המכינה), היה מועיל ומשמעותי, כמו גם, סייע לחניכים/ות להתמודד עם החששות ולתכנן הצגה משמעותית ואפקטיבית. עוד עלה כי אין תהליך הכנה אחיד – רגישות וקשב מצד הצוות המלווה הן האלמנט המכריע, וכי אופן הליווי ותכנון ההצגה נתפר בהתאם לצרכי ויכולות החניך, לאור הדינמיקה הקבוצתית והל"ז המתוכנן.

∴ המלצה: מומלץ להמשיך ולהקפיד כי הליווי ותהליך ההכנה להצגה יהיו מותאמים לחניך/ת "שיבולים", גמישים, שיתופיים וקשובים לצרכיה, כמו גם, יתייחסו לחששות ולהסתייגויות החניך/ה, לצד עידוד וחיזוק תחושת המסוגלות שלו/ה. כמו כן, יש להמשיך ולהקפיד על בחירת המועד והמסגרת לביצוע ההצגה באופן שייצר סביבה נוחה ככל האפשר לחניך/ת "שיבולים".

✓ הצגה עצמית – ניכר כי ההצגה העצמית הייתה חוויה חיובית ומשמעותית עבור חניכיות/ות "שיבולים", אשר אפשרה להם הזדמנות לשיח כן ופתוח מול חניכיות/ות המכינה, כמו גם "שיחורה" את החניך/ה ואת צוות המכינה מהצורך לעסוק בהסתרה. עוד עלה כי עבור חניכיות/ות "שיבולים" ההצגה הייתה בעלת ערך רב, הן במישור האישי והן במישור החברתי. בנוסף, עלה כי היו חניכיות/ות "שיבולים" שראו בהצגה העצמית שליחות והזדמנות להסרת מיתוג ודעות קדומות ביחס למגבלה. כמו כן, ההצגה העצמית סייעה לכלל חניכיות/ות המכינה להתקרב לחניך/ת "שיבולים", לפתח קשרי חברות עימו/ה, להבין מה קורה ולדעת להתנהל מול החניך/ה.

∴ המלצה: מומלץ להמשיך ולחתור לכך שההצגה העצמית תהיה חוויה חיובית ומשמעותית, תהווה הזדמנות לכנות ולשיח פתוח וגלוי, כמו גם, תהיה ברורה לחניכי המכינה ותביא להבנה טובה של הקשיים שחווה חניך/ת "שיבולים". בהקשר האחרון מומלץ לשקול להקצות, במידת הצורך, זמן / מפגש נוסף לשאלות חניכי המכינה, הבהרות והעמקת ההיכרות וההבנה בנוגע לחניך/ת "שיבולים" ולמגבלה / קושי שלו/ה. בנוסף, ייתכן ויש מקום להתייחס במסגרת תהליך ההכנה, גם להיבט של שליחות והזדמנות להסרת מיתוג ודעות קדומות ובכך לתת להצגה של החניך/ה משמעות רחבה יותר, במידה וצוות המכינה סבור כי התייחסות כזו רלוונטית ומתאימה (עשויה גם לעודד חניכים/ות מסוימים/ות להציג).

פרק חמישי: ממצאים העולים מהראיונות עם מנהלות תיק

ניתוח זה מתבסס על שלושה ראיונות טלפוניים שבוצעו עם מנהלות תיק בתוכנית "שיבולים". ראיונות אלו התקיימו בחודש דצמבר 2019.

ההכשרה והליווי בתוכנית

מן הראיונות עם המנהלות עלה כי יום הכשרה שקיבלו במסגרת התוכנית היה מועיל וכלל הסברים מספקים על תכולת התפקיד, תהליך העבודה וכו'. כמו כן, עלה כי במידת הצורך פונות המנהלות לבעלי תפקידים בתוכנית וכי אלו זמינים, נגישים, מהווים עבורן כתובת לשיתוף ומספקים מענה, מקצועי וטכני. חשוב לציין כי המנהלות בעלות ידע רב, הכשרה וניסיון בתחום, כמו גם, במסגרת התוכנית ואלו תורמים ומסייעים להן במילוי תפקידן. יחד עם זאת, ציינה אחת המנהלות כי היא ממעטת לעבוד עם 'מפת המנהיגות' והייתה רוצה שהשימוש בכלי זה יוטמע טוב יותר ויתרגלו אותו יותר. עוד הוסיפה אותה מנהלת, כי ידע בנוגע להתאמות הרלוונטיות לחיים ולפעילויות במכינה, כמו גם, בנוגע למשמעויותיהן של ההתאמות, יכול לסייע למנהלות במסגרת תפקידן. מנהלת אחרת ציינה את החשיבות שבקיום מפגש של מנהלות תיק ולמידת עמיתים במסגרת זו, בתדירות של אחת למס' חודשים.

"אחת לכמה חודשים אולי כן צריך מפגש של מנהלות תיק כדי להעלות דילמות, לדעתי זה חשוב. מעין למידת עמיתים."

"היה לנו יום הכנה במעבר לתפקיד מנהלת תיק. היה יום הכנה מאד יעיל... מה שאני צריכה אני משתפת עם אפרת. מעבר ליום הכנה שעשו לנו לא קיבלתי עוד הדרכות. קיבלנו את כל החומרים כולל סרטים. מפת מנהיגות למדתי לעשות תוך כדי עבודה. זה היה פחות טוב. הייתי רוצה שיוטמע טוב יותר. אני מומעטת לחזור למפת מנהיגות... גם בשיח השוטף עם החניך לאורך השנה לא זכור לי שאני עושה שימוש מרובה במפה הזו. אני כן נכנסת אליה כדי להיזכר, אני עם עצמי פותחת אותה אבל כשאני מגיעה לשם אני לא מתייחסת אליה בהדרכות... הייתי מתעכבת ומתרגלת יותר את מפת המנהיגות. אולי ידע על סוגי התאמות שמבוסס על החיים של המכינה למשל כשמשתמשים בכיסא / אלונקה שמאפשר השתתפות בטיולים, אני לא נחשפתי עד השנה לקשיים של זה, הקשיים על הקבוצה, הקשיים של החניך עצמו, מה צריך מעבר לרמה הטכנית. בנק של התאמות שזה משהו שלא נכנסנו אליו בהכשרה."

"לפני שכל התהליכים התחילו עשו לנו יום הכנה כזה והסבירו ממש מה כולל התפקיד ועל התהליך השנתי, מה מצריך הליווי, איך מתמודדים על כל מיני דברים... היו דברים לאורך הדרך דברים שהתייעצתי עם אפרת. אפרת מאד נגישה ונותנת מענה, יש לה הרבה ניסיון... תוך כדי אם אני צריכה עזרה טכנית גם זאב וגם אפרת מאד זמינים ונגישים, גם ברמה המקצועית. מרגישה בנוח לפנות ולשתף אותם... ההכשרה די מיצתה. לא עולה לי משהו חסר."

אתגרים במהלך העבודה בתוכנית

מבין המנהלות שרואיינו, שתיים ציינו כי אחד האתגרים בעבודתן בתוכנית הוא הקושי וההתנגדות של החניכים לחשוף את הלקות שלהם ולדבר עליה (החניכים התחייבו לכך). מנהלת אחרת ציינה את הקושי כתיאום זמן מתאים / נוח לצוותים במכינות למפגש והדרכות עימה. בהקשר של קושי זה, הוסיפה אותה מנהלת כי גמישות ופיצול, הן בהיבט של זמן ההדרכה והן בהיבט של נוכחות מלאה של הצוות, עשויים להיות חלק מן ההתמודדות. אתגר נוסף שהעלתה אחת המנהלות הוא קיומם של המפגשים הראשונים (עם החניך, צוות המכינה וכו') והחשובים בחודש אוגוסט שהוא חודש מורכב בהיותו זמן של חופשות עבור חלק מן השותפים, והוסיפה כי, במידת האפשר, יש להקדים מפגשים אלו. כמו כן, ציינה אחת המנהלות את הקושי בעבודה עם מכינה מסוימת לנוכח האי-סדר בו האחרונה פועלת והשלכותיו על חניך שיבולים. בהמשך לכך, פירטה אותה מנהלת את אופן התמודדותה עם המכינה המדוברת והוסיפה כי חל שיפור מתחילת השנה בעבודת המכינה בהקשר לחניך ולתוכנית שיבולים.

"יש דברים יומיומיים, לדבר את הלקות זה מורכב, אותו צעיר יודע שמגיע מטעם תכנית מסוימת, האנרגיות שכרוכות בהסתרה הן רבות ובאיזשהו מקום ההגדרה גם ביחס לשאר המכיניסטים. הנושא של הצגה עצמית שלהם, דנים בו בהתחלה. בנוסף, אוגוסט הוא חודש מורכב (חופשים...) והמפגשים הראשונים הם אקוטיים, אם אפשר לעשות את זה קודם אז צריך."

"משאבי זמן, התיאום גם הוא מאד קשה (מול המכינות). לפעמים יש תחושה שאני גוזלת להם זמן למרות שהם רוצים את ההדרכות. זה נורא תלוי תפיסה של מנהלי מכינה ספציפיים. יכול להיות שחלק מההתמודדות זה שלא בכל הדרכה כולם צריכים להיות מבחינת הצוות או גם אם אני באה לשלוש שעות אז הזמן גמיש ומפוצל."

"בעיקר התנגדויות של החניכים להשיפה, יש חבר'ה שלמרות שהתחייבו לחשוף את הלקות שלהם ולדבר עליה, בפועל לא מעט מנסים להתחמק מזה ולמצוא דרכים אחרות. ממש "יציאה מהארון". חבר'ה שלא מגיעים בשלים לזה וכל השנים הסתירו אז מאד קשה להם להיות במקומות האלה ואפילו לומר לעצמם "לי יש אוטיזם". ההתמודדות היא מקלפים שכבה שכבה בסבלנות. לא תמיד מצליחים. מי שטרם חשף זה מישהו שבא מהחינוך הרגיל, החברים שלו לא יודעים, שנים של הסתרה וצריך לקלף את זה. יש התקדמות איתו. זה שזה תנאי קבלה לתכנית זה מאד חשוב. זה מציב אותם בפני המון קשיים. לומר אני אוטיסט זה לא מספיק, צריך ללמד אותם איך לסגור על עצמם. צריך לעזור בתיווך של הסיטואציות... לי אין יותר מדי קשיים, יש לי מכינה אחת שעובדים בכלאגן ולכן מאד קשה להם לעזור בהתארגנות של החניך, זה ספציפי למכינה הזו. כן היה תסכול בהתחלה שהיינו קובעים פגישות וזה לא היה קורה... אני מנסה לחזק אותם, משקפת להם ואני חייבת לומר שחל שיפור מתחילת השנה. מבחינתי הם מבינים התפקיד שלהם בתוך זה ושהליווי שהחבר'ה עם הצרכים המיוחדים צריכים הוא אחר."

נוסף על כך, גם בהקשר לאתגרים בעבודתן, ציינו כל המנהלות כי, במידת הצורך, הן פונות לבעלי תפקידים בתוכנית וזוכות למענה מספק מצידם של אלו.



"אני מקבלת מענה מאפרת וזאב, זה מענה מספק מבחינתי."

"לא מטרידה את התוכנית בזה. כשהייתי צריכה, גורמים בתוכנית נתנו מענה, אפרת מאד זמינה וקשובה."

חסמים לשילוב וצרכים נוספים של המשתתפים

מן הראיונות עם המנהלות עלו מס' חסמים לשילוב שלחניכים עם מוגבלות במכינות: השינוי המשמעותי והמעבר של החניכים מחיים בבית וברוב המקרים עצמאות חלקית, לחיים מחוץ לבית במסגרת אינטנסיבית מאד (הכוללת לינה ומגורים מחוץ לבית), דיבור מועט על הלקות, נירמולה או התעלמות ממנה וכישורים חברתיים שאינם תואמי גיל. כמו כן, בהקשר לכישורים חברתיים, צוין הצורך להשקיע בהקניית כישורים אלו ולהדגיש נושא זה במסגרת העבודה עם חניכי התוכנית מאחר ובפועל, כך נטען, האתגר החברתי הוא המשמעותי ביותר עבור חניכי התוכנית.

"אני חושבת שהאינטנסיביות, רובם לא מאד עצמאיים לפני כן ואז יש קפיצה מאד משמעותית. רובם לא ממש התנסו בלינה מחוץ לבית ומגורים מחוץ לבית וזה מורכב. גם הדיבור על הלקות הוא חסם, לא תמיד מדברים את זה בבית. המכינה בסוף מתמודדת איתם לבד, הנוכחות שלנו לא מאד סדירה ואינטנסיבית. לפעמים יש נירמול של הלקות או התעלמות."

"בעיות התארגנות וכישורים חברתיים שאינם תואמי גיל. כל אחד מהם מתמודד בדרכו שלו – לפעמים הם חברים של כולם ואין להם אף חבר אמיתי, לפעמים הם הליצן של הכיתה ולפעמים הבדיחות זה עליהם... יש תחושת תסכול מההיבט החברתי. הם נורא מעוניינים בקשרים האלה אבל הם לא יודעים איך... בפועל התכנית היא של שילוב אבל צריכה להיות הקנייה של כישורים חברתיים, אני עובדת על זה במפגשים החודשיים עם משתתפי התכנית אני כן עובדת על זה, הם ממש זקוקים לזה. התכנית צריכה ממש להשקיע בכישורים חברתיים כי בפועל האתגר היומיומי החברתי הוא הכי משמעותי. אין להם כלים. יש להם אסטרטגיות לא יעילות. אם היה על זה דגש בהכשרה שהחניכים מקבלים זה יכול להיות משמעותי."

מעבר לכך, זיהו המנהלות מס' צרכים נוספים של החניכים שאינם מקבלים מענה או מקבלים מענה חלקי במסגרת התוכנית: צורך בטיפול רגשי לחלק מן החניכים, הקפדה על גיוס חונכים אישיים מוקדם ככל הניתן עבור החניכים הזקוקים לכך והכנת תיקים גנריים עבור חניכי התוכנית המראים ויזואלית את הפעילויות השונות במכינה (לשם הפגת חרדה והגברת הוודאות).

"הייתי רוצה שיהיו יותר משאבים לתכנית בהיבטים רגשיים. לא כולם צריכים... יש חונכים שאי אפשר להעסיק אותם בפועל, למשל בית גוברין זה מקום מבודד וקשה להשיג חונך (מעבר למדריך האישי יש זכאות לעד 6 שעות בשבוע). צריך קצת יותר תשומות בקטע האישי. חונכים רק בסוף נובמבר יש שני חונכים שהשתלבו בנחל עוז, בבית גוברין טרם מצאנו, בבארי פחות צריך אבל למעשה עברנו רבע שנה... דבר שני, לגבי אחת הצעירות המשתלבות נקבע כבר במפת המנהיגות שהיא צריכה טיפול רגשי אבל זה למשפחה אין משאבים, בתכנית אין (לא משאב שקיים בתכנית) וזה מעמיס במכינה רגשית על המדריכה. המדריכים הם מצוינים אבל אין להם כלים וזה לא



התפקיד שלהם. זה לא לכולם אבל במקום שצריך זה חסר. כשאני מגיעה אני לא עושה להם טיפול. אני מגיעה פעם בחודש-חודשיים וזה גם לא התפקיד שלי. זה משהו שצריך לתת עליו את הדעת, אם מישהו צריך לקבל אז צריך לחשוב על זה. המדריך האישי לפעמים הוא חסר הבנה או חסר משאב זמן והנטל עליהם הוא עצום כי הם משמשים גורם מתווך בין החניך לשאר החניכים או בין החניך לצוות האחר והם לא תמיד יודעים לשחות בים הזה."

"ניתן להכין תיק גנרי על מה זה שבוע שטח, מה זה התנדבות, ממש ברמת התמונות כי זה מאפשר להם להתמודד, הם רואים ויזואלית וזה מפיג חרדה ונותן ודאות."

"... החברה אני חושבת שהיו יכולים להיתרם מליווי טיפולי, פגישות עם פסיכולוג, איש טיפול רגשי, אם הייתה את האפשרות לקבל ליווי רגשי אחת לשבועיים זה היה מאד משמעותי, לעבד ולפרוק. הרבה פעמים בפגישות שלי איתם אין הרבה מקום לרגשי, אם הם לא מעלים את זה בעצמם זה לא מקבל מענה. צריך לעבד ולפרק ובהזדרכות שלי אין הרבה זמן להיכנס למקומות האלה."

קידום החניכים והשתלבותם במכינת

כל המנהלות שרואיינו ציינו כי התוכנית מצליחה לקדם את החניכים והשתלבותם במכינות ומהווה עבורם הזדמנות ללמידה והתפתחות אישית. כמו כן, עלה כי במסגרת התוכנית חווים חניכי שיבולים הצלחות (על אף שישנם גם תסכולים) וכי אלו אינן חוויות שגורות בחייהם. נוסף על כך, ציינה אחת המנהלות כי בשנתיים האחרונות התוכנית התפתחה משמעותית, תוך דיוק התנאים ההכרחיים להצלחתה. יחד עם זאת, עלה כי הקשרים והחברויות שנוצרות בין חניכי שיבולים לשאר חניכי המכינה אינן משמעותיות.

"כן מאד ואני גם חושבת שיש צמיחה והתפתחות משמעותית בתוכנית בשנתיים האחרונות בהקשר זה. היום אנחנו יודעים להגיד מה תנאי הכרחי. זה מאד אינדיבידואלי אבל מניסיון כשיש הבנה של מאפייני הלקות ויש מודעות מצד המשפחה והמכינה, רואים אחוזי הצלחה יותר גבוהים."

"בגדול זו תכנית מהממת. תלוי מה אנחנו מגדירים כהצלחה, זה פרויקט שנותן אפשרות ומענה, מצד שני מהמקום שלי היותר טיפולי אני לא מעט שומעת שהמכיניסטים רואים בהם נטל. לגבי פיתוח קשרים הדדיים, בדרך כלל זה לא קורה. עדיין זו הזדמנות מדהימה ותכנית מדהימה עבור החניכים שהכרתי. אחת החניכות היא במקום מצוין והיא גם הולכת לעשות תפקיד משמעותי בצבא. ישחניכים שזה ברור שזה מקדם ברמה האישית."

"אני חושבת שזו הזדמנות אדירה לחברה האלה וגם אם הם לא מצליחים להשתלב הם לומדים מזה. יש הצלחות לאורך הדרך, הם יוצאים מחוזקים מהתכנית, לצד התסכולים יש הצלחות. רוב החוויות שלהם בחיים הן לא של הצלחה ואז פה כן יש חוויות הצלחה, עצם ההתמודדות עם היומיום זו הצלחה. הם כן יוצרים קשרים חברתיים, לא כמו שהיינו רוצים אבל כן..."

בנוסף, ציינה אחת המנהלות כי מעבר לקידום חניכי שיבולים, התוכנית מביאה לשינוי גם בקרב שאר חניכי המכינות.

"עצם ההשתתפות בתכנית היא תהליך של שינוי, עבור כולם, גם עבור מכיניסטים ללא מוגבלות."

הצעות לשיפור

מעבר לדברים שצוינו לעיל, עלו הצעות נוספות לשיפור התוכנית במטרה לקדם יותר את החניכים והשתלבותם במכינות: קיום קבוצות תמיכה לחניכי שיבולים (בזמן שחוזרים לבתיהם במהלך שנת המכינה), קיום הדרכות לכל חניכי המכינה (אחת לחודש או חודשיים) ועבודה עם הורי החניכים (חניכי שיבולים) במסגרת קבוצתית, בין השאר, על תיאום ציפיות (טרם תחילת שנת המכינה). כפי שניתן להבחין, המשותף להצעות שהעלו המרואיינות הוא המתודה המוצעת – עבודה קבוצתית.

"יכול להיות שאחת לכמה זמן (חודש או חודשיים) להכניס הדרכה לכל המכיניסטים. אני בשוטף לא עושה את זה. באידאל, אני חושבת שעבודה עם ההורים, לעבוד על תיאום ציפיות, קבוצת הורים אולי לפני המכינה, לעשות כמה מפגשים באוריינטציה של שיתוף ושיח. קבוצות תמיכה לצעירים המשתלבים כשיוצאים הביתה, קבוצת שווים, שמטרתה לפתח זהות אישית מותאמת, להתמודד עם זה שהם מתנדבים ולא מתגייסים, עם זה שהם משתלבים אבל לא ב 100%. אפשר להתחיל את הקבוצות האלה בקיץ."

סיכום והמלצות

בסיכומם של הדברים וכפי שעלה מן הראיונות עם המנהלות, ישנם מס' היבטים עיקריים לשימור:

✓ ידע, הכשרה וניסיון – ניכר כי המנהלות הגיעו לתפקיד עם ידע רב, הכשרה וניסיון בתחום, כמו גם, צברו ידע וניסיון וקיבלו הכשרה מועילה ומספקת במסגרת התוכנית וכל אלו, בעלי ערך, תורמים ומסייעים להן במילוי תפקידן. עם זאת, נראה כי יש צורך בחיזוק היבטים מסוימים בהכשרה ותוספת ידע כדוגמת הטמעה טובה יותר ותרגול נוסף של כלי עבודה ('מפת המנהיגות') וידע בנוגע להתאמות הרלוונטיות לחיים ולפעילויות במכינה. כמו כן, נראה כי יש ערך ותועלת בקיום מפגשים תקופתיים של מנהלות תיק ולמידת עמיתים במסגרת זו.

∴ המלצה: מומלץ, לצד הקפדה על ידע וניסיון רב בתחום כתנאי סף לתפקיד, לתת את הדעת על חיזוק היבטים מסוימים בהכשרה ותוספת ידע רלוונטי לעבודת המנהלות. כמו כן, מומלץ לקיים מפגשים תקופתיים של מנהלות תיק שיוקדשו, בין השאר, ללמידת עמיתים.

✓ מענה ונגישות של בעלי התפקידים בתוכנית – ניכר כי בעלי התפקידים בתוכנית זמינים, נגישים, מהווים עבור המנהלות כתובת לשיתוף ומספקים מענה, מקצועי וטכני, כל אימת שעולה צורך.

✓ קידום החניכים והשתלבותם במכינות – נראה כי התוכנית מצליחה לקדם את החניכים והשתלבותם במכינות ומהווה עבורם הזדמנות ללמידה והתפתחות אישית. כמו כן, מסתמן כי במסגרת התוכנית חווים חניכי שיבולים גם הצלחות (שאינן חוויות שגורות בחייהם) ובכך, בין השאר, מסייעת התוכנית לחיזוקם.

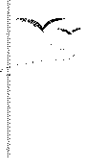
∴ המלצה: מומלץ להמשיך ולפתח את ההזדמנויות לקידום החניכים, תוך הדגשת הצלחותיהם ולמידה מהן. כמו כן, יש להמשיך ולדבוק בתנאים ההכרחיים להצלחת התוכנית כדוגמת התחייבות של החניכים לחשוף את הלקות שלהם ולדבר עליה.

בנוסף, עלו מס' היבטים לשיפור:

!! היבט חברתי – מסתמן כי לחניכי שיבולים כישורים חברתיים שאינם תואמי גיל וכי האתגר החברתי הוא בין האתגרים המשמעותיים איתם הם מתמודדים. כמו כן, נראה כי הקשרים והחברויות שנוצרות בין חניכי שיבולים לשאר חניכי המכינה אינן משמעותיות.

∴ המלצה: מומלץ להשקיע במסגרת התוכנית בהקניית כישורים חברתיים לחניכיה ולהדגיש נושא זה בעבודה עימם. כמו כן, יש לשקול הקניית כישורים חברתיים ועיסוק בנושא במסגרת הכנה קבוצתית לחניכי התוכנית, טרם תחילת שנת המכינה, ובמסגרת קבוצות תמיכה לחניכי התוכנית במהלך שנת המכינה.

!! היבט רגשי / אישי – כפי הנראה, חלק מחניכי התוכנית זקוקים לטיפול רגשי אשר נכון לזמן כתיבת דוח זה, לא ניתן במסגרת התוכנית. כמו כן, נראה כי לא ניתן לתת מענה מלא ומספק להיבט



הרגשי במסגרת הפגישות של החניכים עם המנהלות או באמצעות המדריכים האישיים במכינות. בנוסף, מסתמן כי ישנו קושי במציאת חונכים אישיים עבור חניכי התוכנית בחלק מן המכינות.

המלצה: ייתכן ויש לשקול את הרחבת המענים הניתנים במסגרת התוכנית גם לתחום הטיפול הרגשי במקרים בהם יש צורך בכך. כמו כן, מומלץ להקפיד על גיוס חונכים אישיים מוקדם ככל הניתן עבור החניכים הזקוקים לכך.



פרק שישי: נספחים

שאלון סטטוס לבוגר/ת המכינה, איכות ושביעות רצון, זהות מתנדב

שאלון סטטוס לבוגר/ת המכינה

בוגר/ת יקר/ה שלום רב, אנו פונים אלייך כחלק מהמחקר שאנו מבצעים לגבי הליווי במסגרת תכנית שיבולים במכינות הקדם צבאיות. מטרת השאלון להתעדכן ולדעת היכן את/ה היום, מה את/ה עושה, באיזו מידה את/ה מרוצה ועד כמה ההשתתפות במכינה תרמה לך. הממצאים יעזרו לנו להשתפר ולתת סיוע טוב יותר לצעירים במחוזרים הבאים.

(1) השאלון אורך כ- 10 דקות.

(2) התשובות שתיתן/י יישארו סודיות, כלומר, התשובות מגיעות רק לחברת המחקר המלווה, תשובותיך לא יגיעו למכינה וגם לא לצוות שיבולים. אנחנו מבקשים לרשום את השם רק כדי שנדע מי טרם השיב ולשוב ולפנות אליו.

נשמח אם תוכל לעזור לנו ולהקדיש מעט מזמנך על מנת להשיב לשאלון זה.

תודה רבה!

צוות המחקר

שירות / תפקיד

1. באיזו מסגרת הנך נמצא/ת היום? גיוס רגיל התנדבות לצבא שירות לאומי
 2. התנדבות אזרחית אחר (פרט/י) _____ שנה ב' במכינה [לעבור לשאלה 14]
- תוכל בבקשה לפרט מעט על השירות / התפקיד שלך באותה המסגרת, מה מהות השירות / התפקיד? מה הנך עושה?

השאלות שאשאל עכשיו מתייחסות לשירות / לתפקיד שהנך מבצע. [להקריא את סקלת התשובות]

היגד מידה	רבה מאוד 5	רבה 4	בינונית 3	מועטה 2	כלל לא 1
3. באיזו מידה השירות / התפקיד מעניין	⑤	④	③	②	①
4. באיזו מידה השירות / התפקיד שאת/ה מבצע הוא מה ששאפת אליו	⑤	④	③	②	①
5. באיזו מידה השירות / התפקיד משמעותי עבורך	⑤	④	③	②	①
6. באיזו מידה השירות / התפקיד שאת/ה מבצע/ת משמעותי ותורם לחברה	⑤	④	③	②	①
7. באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון מהשירות / התפקיד	⑤	④	③	②	①
8. באיזו מידה המכינה תרמה לבחירה שלך בשירות / בתפקיד שהנך עושה	⑤	④	③	②	①
9. באיזו מידה המכינה הכינה אותך לביצוע איכותי של השירות / התפקיד שהנך עושה	⑤	④	③	②	①
10. באיזו מידה רכזת הבוגרים סייע לך מבחינה טכנית או בירוקרטית להשיג את השירות / התפקיד שהנך עושה	⑤	④	③	②	①
11. באיזו מידה רכזת הבוגרים הכינה אותך לקראת השירות / התפקיד שהנך עושה	⑤	④	③	②	①
12. בהסתכלות לאחור, באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון שעשית מכינה קדם צבאית	⑤	④	③	②	①
13. באיזו מידה תמליץ/י על מכינה זו לצעירים אחרים עם מוגבלות	⑤	④	③	②	①

מעורבות

בבקשה ציין באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחד מההיגדים הבאים. [להקריא את סקלת התשובות]

היגד מידת הסכמה	רבה מאוד 5	רבה 4	בינונית 3	מועטה 2	כלל לא 1
1. משפחתי מעודדת אותי להיות מעורב חברתית ולתרום	⑤	④	③	②	①
2. חברים מעודדים אותי להיות מעורב חברתית ולתרום	⑤	④	③	②	①
3. עשייה חברתית מעוררת בי תחושה טובה	⑤	④	③	②	①
4. אני מאמין שהמעורבות והעשייה החברתית שלי משפיעה על אחרים לטובה	⑤	④	③	②	①
5. אני מקדיש זמן לחשוב <u>כיצד</u> אוכל להיות מעורב חברתית ולתרום	⑤	④	③	②	①
6. חשוב לי להיות מעורב חברתית ולתרום	⑤	④	③	②	①
7. עשייה חברתית ותרומה זה חלק חשוב ממי שאני	⑤	④	③	②	①
8. ארגיש שמשהו חסר לי אם לא אוכל לעסוק בעשייה חברתית ולתרום	⑤	④	③	②	①

14. האם יש משהו שלא עלה במסגרת השאלון והיית רוצה להעלות?

שם המכינה: _____

שם: _____

אני מאוד מודה לך על שיתוף הפעולה